БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 120 (8645)
МАЙН 23
ПЯТНИЦА
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

ГАЗАР ДЭЛХЭЙЕ ТОЙРОН ДАБШАДАГ ХЭМЭЛ ОДОНОЙ ЯБАСА ТУХАЙ

Майн 22-ой үглөөнэй 6 часта гурбадахи хэмэл одон газарай бүмбэрсэгые 90 дахин тойробо. Одоной радиодохёонуудые бүхы дэлхэйн хэдэн зуун радиостанцинууд тэмдэглэн абана. Хэмэл одоной дохёонуудые ажаглалтын тусхай радиостанцинуудһаа гадна, Ленинградай, Магаданай, Архангельскын болон бусад городуудай радиодо дурлагшадай клубууд абалсадаг байна. Хэмэл одоной дохёонуудые абаһан тухайгаа далайда тамаржа ябаһан корабльнуудай капитанууд мэдээсэнэ.

Антарктическа экспедициин Мирный поселогой, Номгон океан дээрэ Урда Америкын баруун эрье шадар мүнөө үедэ тамаржа ябаһан «Обь» гэжэ дизель-электроходой радиостанцинууд хэмэл одые ажаглан харана, дохёонуудыень абана.

Ажаглалта хэжэ абтаһан материалнуудые шэнжэлжэ үзэхэдөө дээдэ талын ионосферын байдал тухай, тэрээндэ наранай элшын ямар нүлөө үзүүлдэг тухай ойлгомжонуудаа бүри үргэдхэхэ аргатай болохобди.

Хойто широтагай 24 градусһаа урда широтагай 14 градус хүрэтэр наранай ороһон хойно, урда широтагай 42 градусһаа 65 градус хүрэтэр наранай гарахын урда тээ сэлмэг үүлэгүй байхада гурбадахи хэмэл одые, тэрэнэй ракетэ-һомые прибороор ажаглан хаража болохо юм.

(ТАСС).

Курска областиинхидой уряагаар гектар бүриһөө 300 центнерһээ доошо бэшэ кукурузын эшэ набшаһа абахын түлөө социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлэе!

Кударынхид кукуруза тарижа эхилбэ

Энэ жэлдэ кукурузын баян эшэ набшаһа ургуулжа абаха тухай Курска областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хандалгые Кударын аймагай колхозууд, туршэлтэй кукуруза ургуулагшад халуунаар дэмжээд, дээшэлүүлэгдэһэн уялга абажа байна.

Эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Цыденовэй комплексно агрегадайхид шэмэтэ һайн тэжээл — кукуруза урда урдынхиһаа элбэг ургуулхабди гэжэ мэдүүлээд, уялга абаад, улам эршэ хүсэтэйгээр ажаллажа ороо. Нүхэд Дайнцовай, Цыденовэй комплексно агрегадууд 60 гектарта квадратно-гнездовой аргаар кукуруза тариба. Мүн эндэхи нүхэр Яглиновай комплексно агрегадайхид 23 гектар газарта тарилга хэбэ.

— Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ ногдохо тэсын талаар капиталистическэ эң хүгжэнги гүрэнүүдэй нэгэн — Америкын Холбоото Штадуудые удахагүй жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн асар ехэ зорилгые бодото хэрэг дээрэ амжалтатайгаар бэелүүлэлсэхэ хэрэгтэ манай колхозой механизаторнууд, колхознигууд хубитаяа оруулха тула бүхы хүсэеэ элсүүлнэ. Курска областиинхидой жэшээгээр бидэ һайнаар ажаллажа, кукурузын үндэр баян ургаса абаха зорилгые урдаа табяабди.—гэжэ тус колхозой механизатор нүхэр Яглинов хэлүүлнэ.

Аймагай бусадшье колхозууд кукуруза тарижа эхилэнхэй. Жэшээнь, Чкаловэй нэрэмжэтэ колхозой Николай Дампиловай комплексно агрегат мүнөө 59 гектарта кукуруза тарина. Гадна, «Путь к коммунизму», «Путь Октября» колхозууд мүн лэ кукуруза тарижа эхилээ.

А. Громова, «Кударинский колхозник» газетын редактор.

Урмашалтайгаар, хүсэлтэйгээр ажаллана

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Телефоноор абтаба). Эндэхи «Октябрь» колхозойхид (түрүүлэгшэнь нүхэр Мункуев) байгша ондо МТС-һээ худалдажа абаһан машина, техникээ тарилгада орсохын урда дахин наринаар шалгажа, заһабарилаа һэн. Үрэһэ, тарилгэеэ хүсэд сэбэрлэжэ бэлдээд, сеялкэнуудай станууудаа һайса түхеэрһэн байна. Тиигэжэ хабарайнгаа тарилгада муу бэшэ бэлэдхэлтэйгээр, эмхитэйгээр ороо.

Тарилгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ колхозой правлени, партийна организаци ниитэ-политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулба. Дүй дүршэлтэй, эдэбхитэй механизаторнуудые табижа, тарилгын агрегадуудые эмхидхээ. Эндэ агрегат, механизатор бүхэн өөһэд хоорондоо мүрысэдэг, тэрээнэйнь дүн таба хоногто лэ гаргагдажа байдаг. Тарилгын үедэ «Дайшалхы хуудаһан» гаргагдана. Мүн хүн бүхэнэй хэһэн хүдэлмэриин дүн тусхай самбар дээрэ үдэр бүри тэмдэглэгдэдэг.

Тиигэжэ ажал хүдэлмэреэ эмхитэйгээр ябуулһанай ашаар, колхоз хабарайнгаа тарилга урда жэлнүүдэйтэй сасуулхада, 3—4 хоногоор эртэ дүүргээ. Эндэ бүхыдөө 2750 гектарта хара таряан, шэниисэ, сэбэр пар дээрэ, ехэнхинь хэдэлүүлэн таригдаба.

Колхозой 1-дэхи комплексно бригадынхид (бригадирынь нүхэр Бурлаков, техникын талаар туһалагшань нүхэр Гаськов) илангаяа һайн хүдэлмэрилөө. Эндэ халаагаа даабарие дүүргэдэггүй механизатор, сеялкэшэн үгы шахуу. Бригадын эрхим тракторист А. Бодоевой, тэгшын агрегат (сеялкэшэдынь Бурлаков, П. Гаськов) 36 га таряанай орондо, халаан бүридэ 50—55 га эрхим шанартайгаар тарина.

Тэрэшэлэн «Коммунизм» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Мункуев) эртэ тарилга дүүргээд, тэжээлэй культурануудые тарижа, пар хахалжа эхилэнхэй. Трактористнар Б. Баржапов, Д. Данзанов гэгшэ агрегадайхид хоёр үдэрэй турша 70 гектарта кукуруза квадратно-гнездовой аргаар тариба.

В. Жигжитов.

Кукурузада иимээр хандажа болохогүй

Эдэ үдэрнүүдтэ Сэлэнгын аймагай механизаторнууд орооһото культурануудай тарилга богонихон болзор соо, агротехническэ заабаряар үнгэргэхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргана. Аймагай олохон колхозууд орооһото ургамалнуудайнгаа тарилга дүүргэжэ байна.

Мүнөө жэлэй тарилгын хүдэлмэридэ түрүү механизаторнууд ажалай амжалта туйлана. Ленинэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозой, Сэлэнгын совхозой трактористнар нүхэд Н. Цыбиковэй, Ц. Д. Бадмаевай, П. Очиртаровай, А. Сосновскиин болон бусад олон агрегадууд үдэр бүри 40—40 гектарта эрхим шанартайгаар орооһо тарина.

Мүнөө аймагай колхозууд наран сэсэг, хартаабха тарижа байна. Силоснэ, тэжээлэй культурын тарилгые июниин 5 болотор дүүргэхэ түсэбтэй.

Гэбэшье, малай шухала тэжээл болохо кукурузын тарилгада аймагай колхозууд муугаар бэлдэнэ. Эндэхи колхозууд болон Сэлэнгын совхоз 2000 гектар кукуруза тариха юм. Зарим колхозууд кукуруза ехээр тарижа, үхэр малаа шэмэтэ тэжээлээр хүсэд хангаха зорилготой. Сталинай, Энгельсын, XX партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд яһала ехэ талмайда кукуруза тарихаяа байна.

Тиихэдэнь, «Путь Ильича», XVIII партсъездын, Тельманэй, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд оройдоол 30 — 50 гектарта кукуруза тариха түсэбтэй.

Аймагай зарим колхозууд кукурузын үрэһэ мүнөө болотор хүсэд абаадүй. Жэшээнь, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр И. И. Хайдуков, парторганизациинь секретарь нүхэр С. С. Корякин) нэгэшье килограмм үрэһэгүй һууна. Эдэ нүхэдэй кукуруза тоодоггүй байһаниинь гайхалтай. Мүн Энгельсын, XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозууд кукурузынгаа үрэһэ үшөө дутуугаар абанхай.

Аймагай ямар колхозууд кукурузын үрэһэ үшөө абаадүйб гэжэ Сэлэнгын «Заготзерногой» пунктын директор нүхэр П. В. Переваловһаа асуухада: — Би тэрэниие һайн мэдэнэгүйб, тэмдэглэдэг саарһыемнай аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ангархаев абаад ябашоо, — гэжэ убайгүйгөөр мэдүүлнэ.

Зарим колхозууд кукурузынгаа үрэһэ томо жэжээрнь илганагүй, нара һалхинда байлганагүй, гранозанаар хордоногүй. Тиихэдэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи комплексно бригадын таряанай тоог дээрэ кукурузын үрэһэн газарта адхаатай хэбтэнэ.

Гадна, кукурузаяа ямар газарта, ямар техникээр, хайшан гэжэ, хэн тарихаб гэһэн түсэб олонхи колхозуудта мүнөө болотор табигдаагүй. Гансал саарһан дээрэ звеноводуудай нэрэ бэшээтэй. Энэ жэлдэ кукурузын га бүриһөө 300 центнерһээ доошо бэшэ эшэ набшаһа ургуулжа абая гэһэн Курска областиин колхознигуудай Хандалгые тэндэхи колхознигууд, механизаторнууд үшөө мэдэнэгүй. Кукуруза тариха, харууһалха, хуряаха комплексно агрегадта хүдэлхэ хүнүүдтэ агротехническэ заабари үгэхэ тухай хэншье оролдоногүй.

«Манай эндэ кукуруза биратайгаар ургадаггүй агша» гэжэ зарим колхозой хүтэлбэрилэгшэд хэлэдэг. Теэд ямаршье үндэһэгүй, иимэ хооһон тобшолол баримталагшадта эрид харюу хэгдэдэггүй. Кукурузын орондо наран сэсэг тарижа, силоснэ ургамал тариха түсэбөө дүүргэхэ һанаатай хүтэлбэрилэгшэдшье олон ха.

Наран сэсэгэй гектар бүриһөө дунда зэргээр 20-ёод тонно ургаса абтадаг. Харин кукуруза һайнаар, агротехническэ заабаряар таряад, ряд хоорондын элдүүрилгэ хээд, саг болзортонь буртаг үбһынь сэбэрлээд, уһалаад байбал, гектар бүриһөө адагынь 30-аад тонно шэмэтэй эшэ набшаһан хуряагдаха ёһотой гэжэ аймагай зарим хүтэлбэрилэгшэд үшөө ойлгоодүй байна гээшэ гү?

Тэрэшэлэн аймагай колхозуудта пар хахалалга тэсэшэгүйгөөр удаарна. 30-аад мянган гектар пар хахалжа, ерэхэ жэлэй тарилгада бэлдэхэ түсэбтэй аад, мүнөө оройдоол 6 мянга үлүүтэй гектар пар хахалагдаа. Ленинэй, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозуудта энэ хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Мүн Сэлэнгын совхоз 5200 гектар пар хахалха ёһотой аад, миил 500 гектар хахалаад байна.

Ниитын малда тэжээл элбэг ехээр бэлдэхэ зорилгын табигдаад байхада, таряанай, илангаяа кукурузын ургаса ехээр ургуулхын түлөө, ерэхэ жэлдэ тарилга хэхээр элдүүрилһэн бэлэн газартай байхын түлөө тэмсэл эмхидхэхэ тушаа КПСС-эй Сэлэнгын айком, аймгүйсэдком бодото хэмжээ яаралтайгаар абаха зэргэтэй.

Л. Цыдыпов, манай тусхай корр.

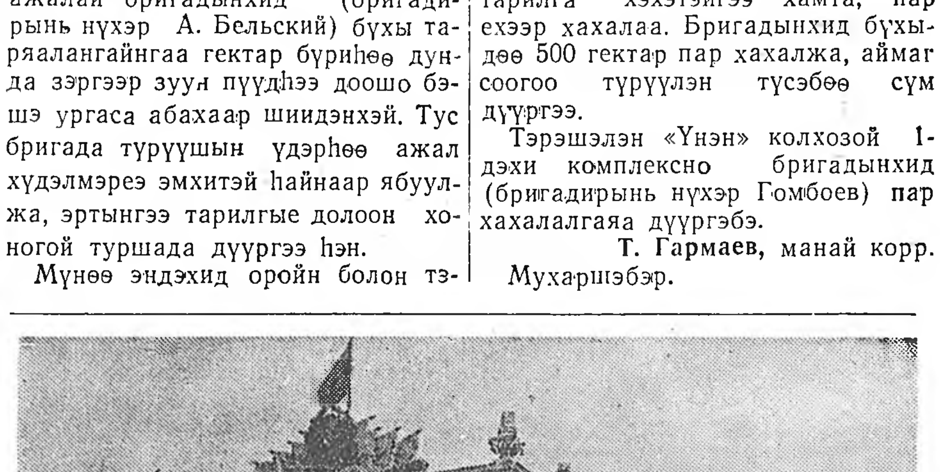
Эртын пар хахалжа дүүргэбэ

Байгша ондо «Коммунизм» колхозой 3-дахи тракторно-таряан ажалай бригадынхид (бригадирынь нүхэр А. Бельский) бүхы таряалангайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр зуун пүүдһээ доошо бэшэ ургаса абахаар шиидэнхэй. Тус бригада түрүүшын үдэрһөө ажал хүдэлмэреэ эмхитэй һайнаар ябуулжа, эртынгээ тарилгые долоон хоногой туршада дүүргээ һэн. Мүнөө эндэхид оройн болон тэжээлэй культурануудай тарилга һайнаар үнгэргэжэ байна. Гадна, тарилга хэхэтэйгээ хамта, пар ехээр хахалаа. Бригадынхид бүхыдөө 500 гектар пар хахалжа, аймаг соогоо түрүүлэн түсэбөө сүм дүүргээ.

Тэрэшэлэн «Үнэн» колхозой 1-дэхи комплексно бригадынхид (бригадирынь нүхэр Гомбоев) пар хахалалгаа дүүргэбэ.

Т. Гармаев, манай корр.

Мухаршэбэр.

Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ. «РСФСР» гэжэ павильон.

ТАСС-эй фотохроникэ.

Республикын колхоз, совхозуудта хабарай тарилгын ябаса тухай

1958 оной майн 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Бүхы тарилга	Тэрэ тоодо орооһото тарилга	Тэжээлэй ургамалнуудые тарилга
Б.-Кударын	64,3	79,7	17,5
Баргажанай	39,6	52,7	17,5
Баунтын	6,5	37,5	—
Бичурын	75,8	90,0	29,4
Зэдын	58,5	86,9	7,2
Яруунын	51,6	85,2	0,7
Заиграйн	59,4	82,2	12,5
Закаменай	52,0	108,9	3,1
Иволгын	66,4	86,5	21,2
Кабанскын	61,1	81,5	13,9
Хэжэнгын	63,8	90,8	20,8
Кударын	61,6	80,2	17,5
Курумканай	47,3	69,4	8,8
Кяхтын	54,0	78,5	19,3
Мухаршэбэрэй	71,2	92,4	16,4
Прибайкальска	54,3	76,8	14,4
Сэлэнгын	59,5	95,4	16,0
Тарбагатайн	78,9	96,9	27,8
Ториин	66,8	94,7	10,5
Түнхэнэй	58,5	72,4	29,8
Хориин	60,8	95,4	11,4
СОВХОЗУУД:			
Бичурын	74,5	95,9	21,0
Борьёогой	38,4	74,8	10,8
Яруунын	63,3	92,5	66,7
Кяхтын	60,1	98,4	19,1
Сэлэнгын	42,4	70,2	18,2
Хориин	45,9	90,9	18,8
«Эрдэм»	53,2	87,3	10,1

Кукуруза болон тэжээлэй корнеплодуудые тарилга тухай

1958 оной майн 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Тэжээлэй корнеплодууд	Кукуруза	Силосто ороходо бусад ургамалнууд
Б.-Кударын	—	—	49,8
Баргажанай	—	—	55,3
Бичурын	123,2	4,6	100,5
Зэдын	—	4,3	21,9
Яруунын	—	—	7,1
Заиграйн	20,0	—	32,7
Закаменай	60,0	—	6,7
Иволгын	33,3	1,3	64,2
Кабанскын	—	—	37,6
Хэжэнгын	8,2	6,3	38,4
Кударын	41,0	10,6	72,2
Курумканай	60,0	—	57,7
Кяхтын	—	10,5	92,1
Мухаршэбэрэй	85,3	1,6	12,8
Прибайкальска	20,0	—	53,8
Сэлэнгын	91,4	12,7	54,7
Тарбагатайн	11,9	1,2	112,6
Ториин	8,3	4,5	29,8
Түнхэнэй	67,6	—	44,3
Хориин	33,3	—	71,9

Пар хахалалга, шэнэ газар элдүүрилгэ тухай

1958 оной майн 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Пар хахалалга	Шэнэ газар элдүүрилгэ
Б.-Кударын	3,3	—
Баргажанай	25,3	3,4
Бичурын	33,6	19,5
Зэдын	29,0	1,7
Яруунын	0,4	5,4
Заиграйн	40,6	—
Закаменай	2,7	—
Иволгын	23,2	—
Кабанскын	1,9	0,2
Хэжэнгын	16,9	6,1
Кударын	23,2	4,7
Курумканай	11,3	—
Кяхтын	21,8	—
Мухаршэбэрэй	27,8	—
Прибайкальска	6,4	3,3
Сэлэнгын	34,9	0,5
Тарбагатайн	30,4	—
Ториин	20,9	—
Түнхэнэй	3,0	7,9
Хориин	12,8	0,5
СОВХОЗУУД:		
Бичурын	14,4	—
Борьёогой	31,1	—
Кяхтын	47,2	—
Хэжэнгын	19,0	—
Хориин	32,3	—
«Эрдэм»	3,7	—

Кударын аймагай «Путь к коммунизму» колхозой эрхим һаалишан Клара Алексеевна Бабарыкина 12-дохи жэлээ эрхимээр хүдэлжэ байна.

Энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2500 литр һү һааха уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ, үдэртөө үнеэн бүриһөө 8—10 литр һү һаана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан Клара Бабарыкина нэмэлтэ түлбэридэ мүнгэ абаад байна.

Д. Чимитовэй фото.

Зундаа үнеэн бүриһөө 1400 литр һү һаахын түлөө

Һаяхан Кяхта городто аймагай һаалишадай, мал адуулагшадай слёт болоо. «Колхозууд, хониной совхоз һү һаалгаар абаһан уялгануудаа хэр зэргээр дүүргэжэ байнаб» гэһэн асуудалаар КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Х. Х. Хандуев элидхэл хэбэ.

— Үнеэн бүриһөө нёдондонойхидо орходоо 500 литрээр ехэ һү һаахын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ хониной совхозой хоёрдохи фермын һаалишад түрүүлжэ ябана,—гэжэ нүхэр Х. Хандуев хэлэбэ. — Тэндэхи һаалишад 4 һарын туршада үнеэн бүриһөө 872 литр, апрель һарада 242 литр һү һаагаа. Түрүү һаалишад Д. Гармаева, Д. Ульзутуева, Н. Ванчикова болон бусад тэрэ хугасаада үнеэн бүриһөө 925—970 литр һү һааһан байна.

Абаһан уялгануудаа бэелүүлхын түлөө Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай һаалишад үсэдөөр тэмсэнэ.

Гэбэшье, юрэнхыдөө аймагай колхозууд һү ехээр һааха арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэжэ шаданагүй. Зарим колхозууд нёдондонойхитой сасуулхада һү багаар һаана.

Урда жэлнүүдтэ ехэ һү һаажа байһан Калининай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Цикало, зоотехнигынь нүхэр Черницына) урдынгаа амжалтаар һанаагаа амараад, абаһан уялгаа дүүргэхын түлөө оролдоногүй. Хэрбээ 1957 оной 4 һарада тус колхоз үнеэн бүриһөө 596 литр һү һаагаа һаа, 1958 оной 4 һарада 485 литр һү һаагаа.

Сэлэнгэ мүрэнэй баруун эрье дээрэ байдаг Ульяновай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Гармаев) нёдондо жэлэй 4 һаратай сасуулхада, үнеэн бүриһөө 98 литр һү багаар һааһан байна.

Һүн юундэ багаар һаагданаб гэхэдэ, эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд оролдолго хэшээл гарганагүй, адуу малдаа үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэхэ тухай анхаралаа хандуулнагүй.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн Пограничная МТС-эй главна зоотехник нүхэр Артамонов зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые шүүмжэлээ. Үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээл арьбалха гэһэн шалтагаан урдаа баряад, һаамхай үнеэдые бүхэли үдэр бэлшээхэ ушар үзэгдэдэг байгаа. Хагданда адуулагдаһан үнеэдһээ һүн багаар һаагдаха байһаниинь мэдээжэ. Һолоомо һайнаар буйлуулагдангүй, тэрэ зандаа шахуу үгтэдэг. Хээлитэй үнеэд саг соогоо һайнаар эдеэлүүлэгдэдэггүй. Тиимэһээ һая тугаллаһан үнеэд һү багатай байдаг. Зунай хүхэ ногоондо бэлшэхэдээ үнеэн үдэртөө 35 килограммһаа дээшэ бэшэ ногоо эдидэг. Энэмнай тэжээлэй 4,2 единицэ болоно. Һү ехээр һаахын тулада үнеэн бүридэ үдэртөө тэжээлэй 7,5—8,0 единицын хараатай тэжээл үгтэхэ ёһотой. Зундаа, намартаа үнеэдтэ эдюулхын тула ногоон ургамал элбэгээр тариха шухала. Үнеэдые минеральна тэжээлээр таһалдуулжа огто болохогүй.

—Би зунай үедэ үнеэн бүриһөө 1450 литр һү һааха уялга абаад, аймагай бүхы һаалишадые уряалнаб,—гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Сыренжид Гыгмытова хэлэбэ.— Абаһан уялгаяа дүүргэхэ арга боломжо бии. Гансал оролдолго хэрэгтэй.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан С. Дармаева һү ехээр һаахын түлөө һаалишадайнгаа оролдожо байһан тухай хөөрэбэ. Колхозой правлени һү һаалга дээшэлүүлхын түлөө анхаргалаа үшөөл һулаар табина. Мүнөө һаалиин үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл үгтэнэгүй.

— Силоснэ культура, зелёнко Сүхэ голой саана таригдана. Тиимэһээ тэрэниие шэрэхэдэ бэрхэшээлтэй. Фермэ шадар малай тэжээлдэ хэрэглэхээр тарилга хэгдэхэ ёһотой,—гэжэ совхозой гурбадахи фермын һаалишан А. Цыремпилова хэлэбэ.

Мүн слёт дээрэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишад Д. Цоктоева, нүхэр Нурудинова, совхозой гурбадахи МТФ-е даагша Н. Н. Чебаков, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой зоотехник С. Цыренжапов, мүн энэ колхозой һаалишан Ц. Цыремпилова болон бусад үгэ хэлээ.

Түрүү һаалишадта, мал адуулагшадта үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо апрель һарын дүнгөөр КПСС-эй айкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг үгтэбэ.

Слёдто хабаадагшад зунай 5 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1300 литр, совхозойхид—1400 литр һү һааха уялга абаа.

Д. Болхоев, манай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Һү һаалгые дээшэлүүлхын түлөө парторганизаци оролдоногүй

Гол түлэб олзо доходоо мал ажалһаа оруулдаг Закаменай аймагай «Дружба» колхоз һүүлэй үедэ ажахын энэ һалбариин ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа батаар хандуулдаг болошоо.

Энээниие иимэ баримта гэршэлнэ: колхоз апрель һарада үнеэн бүриһөө һү һаалгые март һарынхиһаа 9 литрээр, нёдондо жэлэй тэрэ үеынхиһээ 15 литрээр доошолуулаа. Мүн май һарадашье һү һаалга үшөө доошолжо байна.

Мүнөө үнеэдэй олоороо тугаллажа байхада һү һаалга юундэ доошолно гээшэб гэжэ асуултай. Сэхыень хэлэхэдэ, колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Н. Ванчиков), парторганизаци (секретаринь нүхэр Г. Батуев) мал ажалһаа абтадаг ашаг шэмые арьбадхан дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл ябуулхаяа болишонхой.

Дутамагаар бэлдэгдэһэн тэжээлээ үбэлэй үедэ гамгүйгөөр гаргашалаад, хабарай эхилхэдэ малдаа эдюулхэ юумэгүй байшоо. Тиигэжэ малынь туража, һү һааляа татаа юм. Мүн һаалиин мал харууһалгада бодото анхарал табигданагүй. Эдэ бүгэдые яһала һайнаар мэдэжэ байһан колхозой парторганизаци мал ажалай харюусалгата үедэ коммунистнуудые гүүртэнүүдтэ нэмэн эльгээхэ тухай оролдоогүй.

Мал ажал дээрэ хүдэлдэг коммунистнуудта партийна эрилтэ шангаар табигдадаггүй байна. Жэшээлбэл, КПСС-эй гэшүүн Лупсан Батуевай даадаг һаалиин гүүртын 90 үнеэдэй 60-ниинь тугаллаа. Тугаллаһан үнеэд тусгаар харууһанда табигданагүй, тэдээндэ нэмэлтэ тэжээлшье үгтэнэгүй. Тиимэһээ һаамхай үнеэдһээ сүүдхэдээ дунда зэргээр 1 литр һүн һаагдана. Энэнь колхозой жэшээтэ гүүртэ гэжэ нэрэтэй юм.

Партийна эхин организаци эдэ бүгэдые хаража байгаад, ямаршье хэмжээ абадаггүй байхань гайхалтай. Малшадай дунда социалистическэ мүрысөөн ёһо тэдыгээр эмхидхэгдээд, дүнгынь гаргагданагүй. Һү һаалгын бүридхэл тон муу. Һаалишад 10 хоногто, һарадаа хэды шэнээн һү һааха ёһотойб гэһэн түсэб, график абадаггүй байна.

Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулха гурим хазагайруулагдана. Ажалта үдэртэ мүнгэн аванс, нэмэлтэ түлбэри үгтэнэгүй. Тиимэһээ малшад урма хэшээл ороногүй. Эдэ бүгэдэдэ колхозой парторганизаци хамаардаггүй зантай.

Холын малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри тон һулаар хэгдэнэ, агитаторнууд арад зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри огто ябуулнагүй.

Колхозой түрүүлэгшэ, комплексно бригадануудай бригадирнууд болон гүүртэнүүдые даагшанарай ажал хүдэлмэриин дутагдалнуудые партийна эхин организаци шалгадаггүй, шүүмжэлдэггүй байна. Тиимэһээ тэдэ хүнүүд ажалдаа хайша хэрэгээр хандажа, малһаа абтадаг ашаг шэмые доошолуулаа. Теэд дурсагдаһан алдуунуудаа заһахын тула партийна эхин организаци, тэрэнэй бюро юушье хэнэгүй.

Малаа бэлшээридэ һайнаар ябуулжа, ороохо—таряанай зүйл нэмэн эдюулжэ, һү һаалгые эрид дээшэлүүлхын тула шанга хэмжээ абаха сагынь тулаа гэжэ колхозой парторганизацида, правленидэ һануулхаар болоо.

Д. Содбоев.

Оролдосотой хүдэлмэрилэгшэ

Иван Евлампиевич Григорьев Зэдын аймпотребсоюзай Петропавловкын сельподо үнинэй хүдэлмэрилнэ. Тиихэ зуураа, хүдөө ажахын продукт, түүхэй эд бэлэдхэлгээр ехэхэн дүй дүршэлтэй болоҗо, аймагайнгаа худалдаа наймаанай бусад хүдэлмэрилэгшэдтэ хододоо жэшээ харуулдаг юм.

Ажалдаа үүсхэл ехэтэйгээр хандадаг туладаа һара, квартал бүхэнэйнгөө даалгабари энэ нүхэр хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байна. Жэшээлхэдэ, энэ жэлэй түрүүшын кварталай даалгабари: түмэрэй хаядаһа суглуулгаар 150 процент, ангай арһаар 155 процент дүүргэжэ, шанда хүртөө.

Нүхэр Григорьев бэлэдхэлэй хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэдэг, хүдөө ажахын продукт, арһа, түмэрэй хаядаһа бэлдэхэ түсэбыень сельпогой магазинууд бүхэндэ хаһа саг соонь хүргэжэ үгэдэг болонхой. Холын гүүртэ, фермэнүүдээр ябажа, энээн тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, пионерскэ, комсомольско организацинуудтай нягта барисаатайгаар хүдэлмэрилдэг.

Ажалаа иигэжэ зүбөөр эмхидхэһэнэй ашаар Иван Евлампиевич даалгабаряа саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэнэ.

К. Дёмин.

Түрүү отара

БАРГАЖАН. Баянголой суута хонишон Шалсама Цыремпилова энэ жэлэй үбэлжэлгые урданайхиһаа бүри һайнаар үнгэргэбэ. Нүхэр Цыремпиловагай даажа байһан отарада нарин ноохотой 380 эхэ хонин үбэлэй хүйтэниие тобир тарганаар, нэгэшье гарзагүйгөөр дабажа гараба. Тус отарынхид үбэлэй үедэ 394 хурьгадые гү, али 100 эхэ хонин бүриһөө 104 хурьга абаад, мүн лэ нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байна.

Мүнөө урин дулаан үдэрнүүд болоҗо, ургы ногооной задархада, мандагар тарган хурьгад эхэнүүдтэйгээ сугтаа бэлшээридэ гарадаг болоһоор үнинэй.

Баянголой хонишод һаяар хэнзэнүүдые абахаяа бэлэдхэжэ байна. Тэрэ тоодо нүхэр Цыремпиловагай отарынхид шэнэ түл мүн лэ олоор абахань.

О. Раднаев, манай корр.

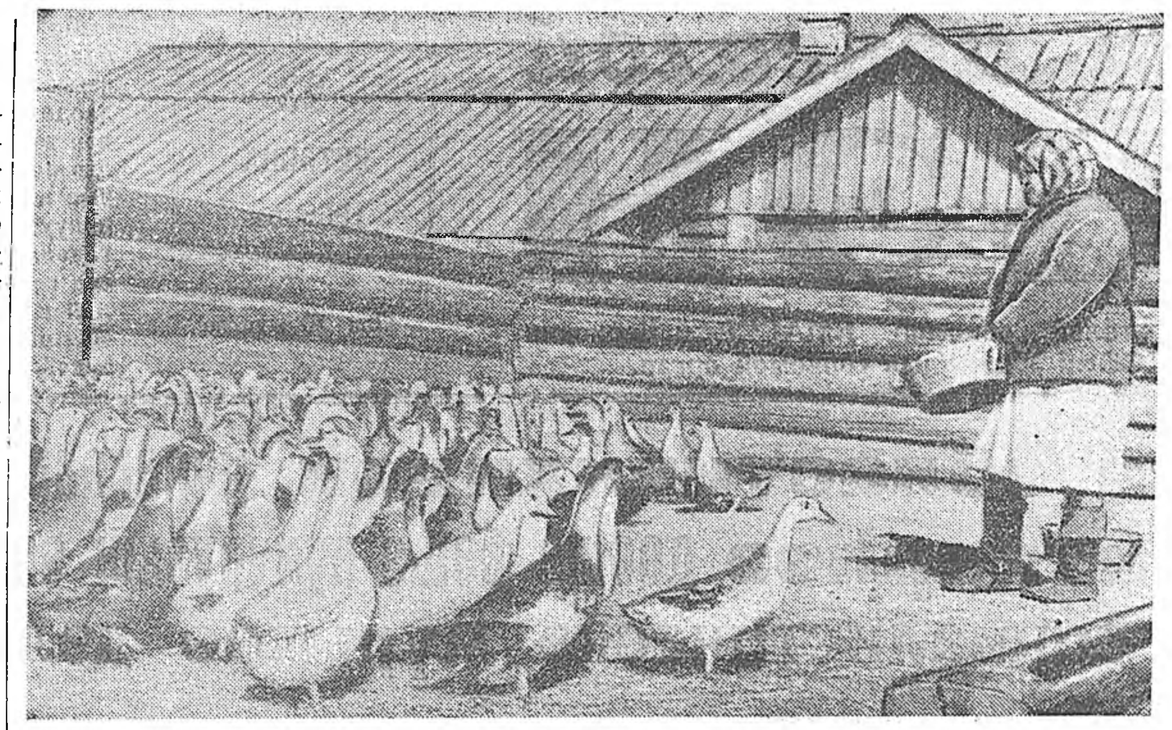
Памятник табигдаба

Сүхын түрүүшын партизанска отрядай штабай начальник, партизанска отрядуудай сэрэгэй Соведэй гэшүүндэ кандидат байһан Николай Васильевич Кузьминда дурасхаалта памятник Шазага тосхондо бодхоогдобо.

Дурасхаалта памятник табилгада зорюулагдаһан митинг дээрэ КПСС-эй Кударын айкомой, аймгүйсэдкомой үмэнэһөө Б. Е. Санжижапов, наһа бараһан партизанай эхэнэр И. В. Кузьмина, партизангууд П. П. Пашков, А. П. Спиридонов, И. В. Кривогорницын болон бусад үгэ хэлээ.

Совет засагай түлөө тэмсэлдэ ами наһаяа үгэһэн партизан Н. В. Кузьминай памятник дээрэ баглаа сэсэгүүд табигдаа.

М. Очиров.

Кударын аймагай «Путь к коммунизму» колхоз 1957 оной ноябрьда Мухаршэбэрһээ 200 толгой нугаһа худалдажа абаһан юм. Тиигэжэ шубуунай фермэтэй болонхой. Мүнөө шубуушад Матрёна Бухольцева, Екатерина Болодина гэгшэд сүүдхэдээ 80 үндэгэ абажа тушаана. Тэдэнэр жэлдээ нугаһан бүриһөө 80 үндэгэ абахаар шиидэнхэй ажаллана.

Зураг дээрэ: шубуушан Матрёна Бухольцева нугаһадаа эдеэлүүлжэ байна.

Д. Булатовай фото.

„НУГАҺАНАЙ НЮТАГТА“

Кубаньда Каневска районние «нугаһанай нютаг» гэлсэдэг. Энэншье зүйтэй ха. Эндэ колхоз бүхэн хэдэн мянгаад нугаһа үсхэбэрилдэг юм. Иимэ шухала хэрэгтэ залуушуул, илангаяа һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ райондо комсомольско-залуушуулай 56 звено 400 мянган дальбараа тэжээжэ, томо нугаһан болгоо.

— 1957 оной февральһаа эхилээд, уһанай шубуу үсхэбэрилгые хүгжөөхэ тухай хүдэлмэри һурагшадай дунда ябуулаа һэмди,—гэжэ Каневска райОНО-е даагша нүхэр Сидоренко хөөрэнэ.— Энэ оной мартын 18-да һурагшадай эдэбхитэдэй суглаан болоҗо, районоймнай һурагшад өөһэдынгөө хүсөөр 75 мянган нугаһанай дальбараа тэжээжэ, ехэ болгохо, 100 мянган нугаһанай үндэгэ айлһаа суглуулжа, колхозуудта үгэхэ гэһэн уялга абаа һэн.

Мартын 20-һоо эхилжэ, хаа хаанагүй һургуулиин һурагшад багшанарайнгаа хүтэлбэреэр айлнуудһаа нугаһанай үндэгэ суглуулаа. Тиигэжэ һургуули, класс, һурагшад бүхэнэй хоорондо мүрысөөн эхилээ һэн. № 5 Старо-Деревянковска дунда һургуулиин һурагшад 19 мянган үндэгэ суглуулжа, энэ мүрысөөндэ илажа гараа. № 13 дунда һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Полина Мищенко гансаараа 1300 үндэгэ суглуулаа. Һурагша бүхэн 200-һаа 1000 хүрэтэр үндэгэ суглуулжа, колхоз, совхозуудта тушааһан байна.

Эндэхи пионернүүд, һурагшад абаһан уялгаяа хоёр дахин үлүүлэн дүүргээ. Тэдэнэр нёдондо 183 мянган дальбараа тэжээжэ, ехэ нугаһад болгоо һэн. Энэнь 350 тонно шахуу мяхан. Жэшээнь, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи һургуулиин һурагшад 20 мянга гаран дальбараа харууһалжа, гүрэндэ 49 тонно нугаһанай мяха тушаагаа. Зунай 3 һара соо нугаһа хараһан һурагша бүхэн 3500 түхэриг мүнгэ олоһон, үшөө 380 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаһан байна. Мүн олохон багшанар зунайнгаа амаралтын үедэ һурагшадтаяа хамта нугаһа харалсаа.

Кубаниинхидай энэ һайшаалтай үүсхэлые манай республикын комсомол-залуушуул, пионернүүд, һурагшадай халуунаар дэмжэжэ, колхоз болон совхозуудтаа уһанай шубуу олоор үсхэбэрилхэдэнь туһалаа һаань ехэ һайн байгаа.

☆

Шубуу үсхэбэрилгын дүршэлһөө

☆ ☆

Каневска район соо «Победа» колхозынь томохон ажахынуудай нэгэниинь юм. Энэ колхоз уһанай шубуу үсхэбэрилжэ эхилһээр хэды жэл болобо. Үнгэрэгшэ жэлдэ аяар 47 мянган нугаһа тэжээгээ. Харин энэ жэлдэ 120 мянган нугаһа тэжээжэ, 300 тонно шубуунай мяха абахаар хараалаанхай. Мүнөө хэдэн арбаад мянган дальбараа инкубаторна станциһаа абаад, һайнаар дэгжээжэ байнхай.

Мүн энэ колхозой нугаһанай фермэшье дальбараа олоор гаргадаг юм. Эндэ 1688 эхэ нугаһан бии. Нуурай эрьедэ хирпиисэ самаан хоёроор бариһан байра соо нугаһадынь байдаг.

Тэрээн соонь ороходо һаруул, сэбэр. Нёдондо манай колхоздо баригдаһан шубуунай байратай энээниие нь сасуулжа үзөө һэм. Жэшээлхэдэ, бидэнэр 240 дүрбэлжэн метр байрынгаа аяар 40-ыень коридор болгообди. Харин энэ коридор соогоо 600 нугаһа байлгахаар бшуу. Каневска колхозууд нугаһанайнгаа байрада коридор хэнгүй, хэдэн таһаг болгожо таһалаад, шубуудаа байлгаhaа. Тэдэнһээ жэшээ абан, манайшье колхозойхид шубуунайнгаа байрые шэнэлэн заһахабди.

Эндэхи колхозууд үбэлдөө шубуунайнгаа байра соо һолоомо ехээр дэбдеэд, тэрэнээ һэлгэдэггүй юм. Бидэнэршье энэ арга хэрэглэһэн аад, нойтон болоходонь болёо һэмди. Зүгөөр дэмы тииһэн байгаабди. Юуб гэхэдэ, шубуунай аргал шэнгээһэн һолоомо бага зэргэ норобошье, тэрэнь халажа, нугаһадай хэбтэхэдэ аятай дулаан байна.

Каневска районой колхозуудта орходоо манай аймаг нугаһа үсхэбэрилхэдэ таатай, нуурнуудаар олон. Манай эндэхи нуурнууд шубуунай эдихэ элдэб набшаһа намаа, хорхой шумуулаар ехэ элбэг бшуу. Тиимэһээ энэ арга боломжоёо дүүрэнээр ашаглан, галуу, нугаһа олоор үсхэбэрилжэ, шубуунай мяха ехээр абадаг болохо ёһотойбди.

«Победа» колхозой правлени, партийна организаци манай колхозые шефтээ абажа, уһанай шубуу үсхэбэрилгэдэмнай туһалха гэжэ шиидэв. Тэрээнһээ гадна, энэ колхоздо ургуулжа бии болгоһон «Спартак» сортын ячмениин, «вир-42» гэжэ гибриднэ кукурузын, суданска таримал ногооной хүрэнгэ колхоздомнай бэлэглээ. «Спартак» сортын ячмень хюрууда хүлдэдэггүй, ган гасуур жэлдэшье баян ургаса үгэдэг юм. Энэ жэлдэ февраль соо тэрэниие тариһан хойноно, мартын эхеэр 14,5 градус хүйтэн болоходоншье хүлдөөгүй. Эндэ «вир-42» сортын кукуруза тарихадань 120—125 үдэр соо буурсагтай болотороо эдеэшэдэг. Суданска ногоое манай республикада таридаггүй. Энэ ногоо һайнаар таряа һаа, гектар бүриһөө 30 центнер хүрэтэр эрхим шанартай үбһэ ногоо абажа болохо. Харин Кубаньда тэрээнһээ ургаса хоёр дахин абадаг юм.

Мүнөө жэлдэ манай колхоз туршалгын участок таһалжа тэндээ «Победа» артелиинхидэй бэлэглэһэн үрэһөөр кукуруза, ячмень, суданска ногоо тарихань.

«Победа» артель 8,5 мянган гектар газарта орооһо таряа тарина. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхид га бүриһөө дунда зэргээр 22 центнер орооһо таряа хуряажа абаа. 543 гектарта олон жэлэй, нэгэ жэлэй ногоо таридаг. 388 гектар үрэ жэмэстэ сад болон виноградтай. Мүн 4324 толгой эбэртэ бодо малтай, 7500 гахайтай, 4500 хонитой. Гадна 17 мянга гаран шубуутай юм. Нёдондо жэлдэ тус колхоз ажахыһаа 14,7 миллион түхэригэй олзо доход оруулһан аад, мүнөө жэлдэ тэрээнээ 20 миллион шахуу болгохоор хараалаанхай. Харин энэ жэлэй түрүүшын 3 һара соо колхозойхид ажахыһаа 3 миллион 193 мянган түхэригэй олзо оруулаад байна.

Каневска районой хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые манай Бурят-Монголдо айлшалжа ерыт гэжэ уряабди. Тэдэнэр уряалымнай хүндэтэйгөөр хүлеэжэ абаа. Манай колхозые шефтээ абаһан «Победа» артелиин түлөөлэгшэд манайда заабол айлшалжа ерэхэ бээ.

Бурят-Монголой болон Краснодарска хизаарай колхознигуудай халуун хани барисаае улам хүгжөөжэ, ажал хүдэлмэридөө бүри ехэ амжалта туйлаял. Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын тоолоор ойрын жэлдэ Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ гэһэн партиин рэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхын түлөө тэмсэе!

И. Болдогоев, «Знамя Октября» колхозой түрүүлэгшэ. Байкало-Кудара.

Комсомолой 40 жэлэй ойдо

Заводой түрүүшүүл

Улан-Удын судна бүтээдэг заводто һаяхан 150 тонно ашаа шэрэхэ түрүүшын баржа бүтээгдээд, уһанда табигдаа. Энэ баржые түрүү электрогагнууршад, модошо дархашуул, электротүхеэрэлгэшэд болон слесарьнүүдһээ бүридүүлэгдэһэн 4 бригада богонихон болзор соо бүтээгээ.

Баржа бүтээлгэдэ ажаллахадаа залуу электрогагнууршан Геннадий Каленых даабаряа 150—200 процентээр дүүргэжэ байгаа. Энэ нүхэр байгша оной 4 һара соо үндэр бүтээсэ туйлаһанайнгаа түлөө Советскэ районой болон заводойнгоо түрүүшүүлэй хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй. Тэрэшэлэн ВЛКСМ-эй ЦК-гэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Геннадиин жэшээгээр ажаллажа байдаг модошо дархан Владимир Борягин, слесарь Анатолий Шигаев гэгшэд социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябадаг. Оролдосотойгоор ажаллаһан комсомолшууд ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан (элһэ зөөдэг шэнэ онгосо) болзорһоонь урид шанар һайнтайгаар бүтээжэ, һаяхан Братска ГЭС-тэ эльгээгээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү электрогагнууршан, комсомолец Геннадий Каленых.

Д. Балдановай фототекст.

Һайндэрые угтуулан

Байгша оной октябриин 29-дэ ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойе һайндэрлэхэеэ манай ороной бүхы комсомолшууд хаа хаанагүй бэлдэжэ байна. Тэрэ тоодо манай Кяхтын аймагай комсомолшууд энэ түүхэтэ һайндэртэ бэлэг болгон ажалай ехэхэн амжалта туйлана.

Жэшээлхэдэ, Сүхын арһанай заводой комсомолшууд болон залуушуул байгша оной 4 һарын түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Заводой түрүү хүдэлмэришэдэй дунда комсомолшууд Александр Коновалов, Петр, Михаил Игумновтанай, үхибүүдэй байшанда хүмүүжүүлэгдэһэн Вячеслав Черновой нэрэнүүд мэдээжэ болонхой. Залуу комсомолшууд 4 һарынгаа түсэбые 160—179 процент дүүргээ юм.

Тиихэдэ Наушка станцида хүдэлдэг нүхэр Болотновой хүтэлбэрилдэг халаанайхид эмхитэй һайнаар ажаллаһанайнгаа ашаар һара бүри даабаряа 140—150 процент дүүргэнэ. В. Самойловой хүтэлбэрилдэг вагоннигуудай комсомол-залуушуулай бригадынхид мүн лэ эдээнһээ гээгдэнэгүй. Энэ бригадынхид нэгэ паровоздо техническэ шалгалта хэхэдээ урдандаа 3 час 30 минута гаргашалдаг байгаа һаа, мүнөө дунда зэргээр 2 час 50 минута гаргашалдаг болоо. Бригадын гэшүүд слесарь Евгений Болонев, электрогагнууршан Степан Селезнёв болон бусад эрхимээр ажаллана.

Комсомолой һайндэрые ажалай бэлэгүүдээр угтажа байһан промышленностиин хүдэлмэришэдтэй хамта, аймагай колхозууд болон совхозой һаалишад—комсомолшууд абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхэ зорилготойгоор үдэр бүри ажалайнгаа хүсые эршэдхэнэ. Байгша ондо аймагай түрүү комсомолшууд 2100—2600 литр һү һааха уялга абанхай.

Үнгэрһэн 4 һара соо комсомолшууд Д. Гармаева—967 литр, З. Дашипылова—924 литр, Д. Цыремпилова—853 литр (булта хониной совхозой һаалишад), Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Ц-Д. Гармаева 875 литр һү һаагаа. Тиихэдэ совхозой нэгэдэхи гүүртын Валентина Чёрная гэгшын хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай коллектив жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 696 литр һү һаажа, аймаг соогоо түрүү зэргэдэ гараба.

Һаяшаг үнгэрһэн конференци дээрэ манай комсомолшууд жэл соо 300 мянган түхэриг гүрэнэй зөөри алмаха гэһэн уялга абаа һэн. Хэлэһэн үгэдөө заатагүй хүрэхэ гэһэн комсомолшууд энэ жэлэй түрүүшын квартал соо уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хэдэн дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэн, түлишэ болон тоһодолгын материал ехээр алмажа, түмэр түдэгэ горьтойгоор суглуулжа тушааһанайнгаа ашаар 164122 түхэригэй алмалта хээ.

Гадна, аймагай залуушуул ниитэ-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо юм. Үбэлдөө илангаяа хониной хурьгалжа эхилхэдэ айкомой путёвкоор хэдэн арбаад залуушуул колхознигуудта туһалхаа ошоо һэн. Эльгээгдэһэн комсомолшуудай зариманиинь мүнөө түрүүшүүлэй зэргэдэ оролсоод ажаллажа байна. Бэшэ комсомолшууд таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха воскреснигтэ олоороо хабаадалсана.

Дулааржа эхилхэтэй хамта Кяхта городой үйлсэнүүд ногооруулагдажа эхилээ һэн. Залуушуул мүнөө 1200 модо үйлсэнүүдэй захаар һуулгаад, октябрь һара болотор үшөө 500-е һуулгахаар бэлэдхэл хэжэ байна.

Эршэ хүсэтэйгөөр ажаллажа байһан комсомолшуудһай амарха сагтаа залуушуулай вечер һонирхолтойгоор үнгэргэдэг болоо. Һаянай «В. И. Ленинэй дурасхаалда», «Илалтын үдэр», «Комсомолой ударидагша ямар байха ёһотойб», «Таанар—басагадта зорюулагдана» гэһэн вечернүүд олон комсомолшуудай хабаадалгатайгаар үнгэргэгдөө. Мүн архинша, зайгуул, һамуу һалхин хүнүүдые шүүмжэлһэн вечернүүд болоо юм. Саашадаашье иимэ вечернүүд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Тиигэжэ аймагай комсомолшууд ВЛКСМ-эй һайндэрые ажалай бэлэгээр угтажа байна.

М. Воробьев, ВЛКСМ-эй Кяхтын айкомой секретарь.

ХОРИИН АЙМАГТА

АЖАЛЛАЖА БАЙГААД АТТЕСТАТ АБАБА

Аймагай центртэхи залуушуулай үдэшын һургуулида олон хүн ажалһаа таһарангүй һуража, юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлнэ. Энэ жэлдэ 6 хүн 10-дахи класс дүүргэжэ, болбосоролой аттестадуудые абаба. Тэдэнэй дунда милициин хүдэлмэрилэгшэ Шуткин, Хориин РТС-эй механизатор Шодонов, хэлхеэ-холбооной контэрын хүдэлмэрилэгшэ Будаев болон бусад бии.

Тиихэдэ 8—9-дэхи классуудые олон хүн дүүргэжэ, удаадахи классуудта орохонь.

ХОНИШОН «ВОЛГА» МАШИНА АБАБА

«Улаан Одон» колхозой хонишон Батоцырен Дугаров мүнөө жэлдэ 1500 ажалта үдэр олоҗо, тэрээндээ 9 мянган түхэриг мүнгэ, ехэ таряа абаһан байна. Энэ нүхэр хүнгэн машина худалдан абахые үнинһөө хойшо хүсэдэг һэн. Тэрэ хүсэлөө бэелүүлэн, нүхэр Дугаров «Волга» маркын хүнгэн машина һаяхан худалдан абаба. Мүнөө ажалһаа таһарангүй шофёрой мэргэжэл шудалжа байнхай.

Тус колхоздо хүнгэн машина абахаяа байһан колхознигууд олон.

УНШАГШАД ОЛОШОРНО

— Хори тосхондо 4 библиотекэ нээгдэнхэй. Эдэ библиотекэнүүд хэдэхэн жэлэй урда тээ хамтадаа 30 мянга шахуу хэһэг номтой, мянга гаран уншагшадтай байһан юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэнэй номойнь һан хоёр мянга гаран хэһэгээр, уншагшадайнь тоо хоёр зуу гаран хүнөөр нэмээ.

Илангаяа аймагай библиотекэ (даагшань нүхэр Бамбурина) һайнаар ажаллажа, арад зоной эрилтые дүүрэн хангана.

Эдээнһээ гадна, Хориин дунда һургуулида, Хориин леспромхоздо олон зуун хэһэгтэй номой библиотекэнүүд бии юм.

БҮХЫ КЛАССААРАА КОЛХОЗ, СОВХОЗДО ОШОХОНЬ

Энэ жэлдэ Хориин дунда һургуулиие 51 һурагшад дүүргэжэ болбосоролой аттестадуудые абахаяа байна. Эдэнэр дунда һургуулитай болоод, ажабайдалай үргэн харгыда гарахаяа байна гээшэ. ВЛКСМ-эй XIII съезд дээрэ нүхэр Хрущевой хэлэһэн үгэтэй, мүн съездын шиидхэбэритэй танилсаад байхадаа, һургууляа дүүргэһэнэй удаа хүдөө ажахыда хүдэлмэрилжэ, ажалай дүй дүршэл шудалаад, дээдэ һургуулида орохо гэжэ эдэнэр шиидэбэ.

Жэшээлхэдэ, 10-дахи «В» классай 19 һурагша Ленинэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудта ошожо хүдэлмэрилхөөр шиидээ. Мүн 10-дахи «А», «Б» классуудай олонхи һурагшад колхоз, совхоздо ошожо хүдэлмэрилхэнь.

«ХАБАРАЙ ДУУЕ» ҺОНИРХОН ХАРАНА

Бурят-Монголой гүрэнэй бурят драмын театрын бүлэг артистнар Цэрэн Шагжинай «Хабарай дуун» гэжэ зүжэгые аймагай олохон колхозуудаар харуулба. Энээниие залуушуул харахадаа, хүдөө бурят нютагта хамтын ажалай хайшан гэжэ эмхидхэгдэһэн тухай мэдэхэ болоно. Энэ зүжэгөө Ленинэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Путь Сталина» колхозуудта, аймагай центртэ, совхозой центр болон фермэнүүд дээр ябажа харуулба.

Ц. Дандаров.

Түрэл орон доторнай

(ТАСС-эй мэдээсэлнүүдһээ)

Үдэр байхада бүрэнхы боложо мүшэд гараба

Сталино городой, мүн областиин бусад районуудта майн 19-нэй үдэр тон хомор ушар болобо. Үглөөнэй 10 час 15 минутада бүрэнхы боложо гэнтэ огторгойдо мүшэд гараба. Тиигэжэ гэрнүүдтэ лампанууд носоогдожо, автомашина, троллейбус, трамвайнуудые жолоодогшод гэрэлээ аһааһан байба.

Нютагай метеорологуудай мэдээсэһэнэй ёһоор энэ үедэ хүйтэн халуун агаарай ниилэхэдэ бии болоһон тон ехэ үүлэн Сталинска областьдо баруун тээһээнь баглайн ерээ. Шииг пойтоор тон ехэ халуун агаар 10—12 километр үндэрэ хөөрэжэ, аадарай айхабтар ехэ үүлэн бии болоо ха. Тэрэнние наранай гэрэл нэбтэ ябажа шадаагүй. Тиихэлээр үдэшэ шэнги харанхы боложо, хэдэхэн метртэ ябаһан хүн харай гэжэ харагдахаар байгаа.

15 минутын туршада айхабтар ехээр тэнгэри дуугаржа, хадарай ороһоной удаа үүлэн таража сэлмээд, наран гараһан байна.

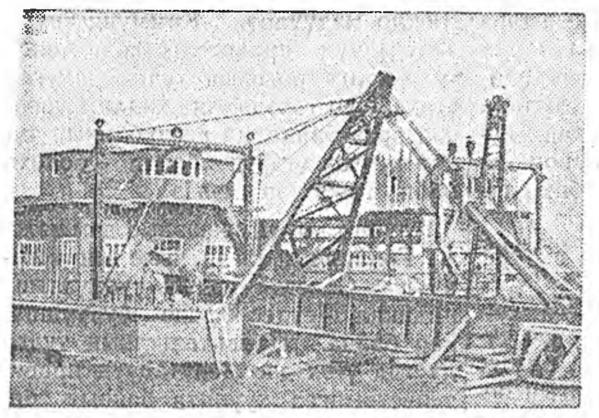
Тэжээл таригдаһан бэлшээринүүдтэ 20 мянгаад үнеэн адуулагдахань

Эстонидо тэжээл таригдаһан бэлшээринүүдтэнь ургаса гараһа хүхэрбэ. Колхозууд өөһэдынгөө хэдэн зуун трактор болон бусад машинануудые хэрэглэн, тэжээл таригданхай тушан, мүн шэнэ бэлшээринүүд дээрэ ехэ хүдэлмэри хээ. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулхада, иимэ бэлшээринүүд мүнөө 10 мянган гектараар ехэ болобо. Тэрэнэй ашаар 20 мянган үнеэ нэмэжэ адуулха арга олдоо. Эстониин урда зүгэй олохон колхозуудта мал адуулга эхилэнхэй.

Краснодарска хизаар. Кореновско районой Кировэй нэрэмжэтэ колхоз мянга шахуу гектар эдлүүриин газартай, мал олонтой юм. Зураг дээрэ: Кировэй нэрэмжэтэ колхозойн люцерна хуряахын тулада комбайнуудые баладхажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Белградска область. Курскын суранзата аномалиин түмэрэй рудагай уурхайнуудта руднигууд баригдажа байнхай. Жэл соогоо зургаан миллион тонно руда малтан абаха Лебединскэ руднигта рудагай дээдэ талын газарай хүрьһэ малтажа хаяха хүдэлмэри эхилэнхэй. Зураг дээрэ: Лебединскэ карьертэ земснаряд хабсарагдажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Гэр байра олоор баригдана

«Ростовуголь» комбинадай Калининай нэрэмжэтэ шахтын хүдэлмэришэд өөһэдынгөө хүсөөр 16 гэр бариба. Һаяхан электрослесарьнууд Бондарев, Лепендин, нүүрһэ малтагша Ивановский болон бусад шэнэ гэрнүүдтэ орожо найрлаа. Горькиинхидай үүсхэлээр энэ жэлдэ тус комбинадта 3000 квадратна метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаһан байна. Продукциин өөрын үные химдаруулжа, түсэбһөө гадуур алмалта хэһэн бүхы зөөреэр гэрнүүдые нэмэжэ бариха гэжэ «Уралвагонзаводой» хүдэлмэришэд болон албахаагшад шиидэһэн байна. Эдэ гэрнүүдынь цехүүд болон участогуудта хубаагдажа үгтэхэ. Апрель соо тус заводойхид продукциин өөрын үные химдаруулжа, түсэбһөө гадуур 1.416 мянган түхэриг алмалта хэһэн байна. Энэнь 1958 оной түрүүшын кварталайхиһаа 2,5 дахин ехэ болоно. Ажахын аргаар гэр байра бариха хэрэгтэ энэ мүнгэн үгтэхэ.

«Красный котельщик» гэжэ Таганрогско заводой хүдэлмэришэд, албахаагшадта зорюулагдаһан 50 квартиратай гэр болзорһоо 4 һара урид баригдажа һаяхан дүүргэгдэбэ.

Машина бүтээгшэд хүдөөгэй механизаторнуудтай барисаагаа бэхижүүлнэ

«Казахсельмаш» гэжэ хүдөө ажахын машина бүтээлгын Акмолинско заводой коллектив хүдөөгэй механизаторнуудтай барисаагаа улам бэхижүүлжэ байна. Заводой бүтээн гаргаһан машинануудай хэр зэргээр хүдэлжэ байһан тухайнь механизаторнууд машина бүтээгшэдтэ хэлэжэ үгэнэ, дурадхалнуудые оруулна.

Калининска МТС-эй директор С. Я. Трофимов заводто ерэжэ, машинно-тракторна станцидань харьяата колхозуудта газар хахалхатаяа нэгэ доро хабарай шэниисэ тариха аргын хэрэглэгдэһэн тухай хөөрэжэ үгөө. Үнгэрэгшэ жэлдэ буртаг үбһэгүй, 5 мянган гектар сэбэр газарта 14 сантиметр гүнзэгыдэ газар хахалхатай нэгэн доро үрэһэн таригдаһан байна. Таряа ургуулха дүршэлтэдэй дурадхаһан энэ арга һайн үрэ дүн харуулаа. Ган гасуур зунай болоһоншье һаань, зарим колхозууд гектар бүриһөө 18 центнер хүрэтэр шэниисэ хуряаба. Газар хахалхатаяа нэгэн доро тарилга хэхэ зэмсэг гаргабал һайн һэн гэжэ нүхэр Трофимов тэндэ хэлээ. Машина бүтээгшэд калининайхидай дүршэлые һайшаагаад, газар хахалха, тарилга хэхэ сеялкэ бэлдэжэ эхилбэ.

«Ярославский» гэжэ шэнэ совхозойхид заводой коллективтэ үнэтэ дурадхал оруулаа. Тэдэнэр залаата бүхы культурануудаа амяарлан хуряаха гэжэ шиидэһэн байна. Тиихын тулада олон жатка шагтагалха түхеэрэлгэ бүтээхэ хэрэгтэй болоно. Механизаторнуудай дурадхалые заводойхид дэмжээ.

Дээдэ һургуулинууд совхозуудай дэргэдэ нүүлгэгдэхэнь

Городуудһаа хүдөө ажахын хэдэн дээдэ һургуулинууд һуралсалай туршалгын ажахын дэргэдэ нүүлгэгдэн абаашагдахань гэжэ ТАСС-эй корреспондентдэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствоһээ мэдээсэбэ. Нүүхэ дээдэ һургуулинуудай тоодо Литовско, Латвийска хүдөө ажахын академинүүд, Горьковско, Крымскэ, Иркутска, Благовещенскэ хүдөө ажахын институдууд оролсоно. Харьковска ветеринарна болон зоотехническэ институдууд нэгэдээд, һуралсалай туршалгын ажахын дэргэдэ нүүлгэгдэхэнь. Казахстанай Акмолинско хүдөө ажахын институт совхозой дэргэдэ мүн лэ нүүлгэгдэхэ байна.

Костромской хүдөө ажахын институт городһоо нүүлгэгдэн «Караваево» совхоздо абаашагдахань. Тэндэ һуралсалай туршалгын ажахы байгуулагдаха. Энэ ажахыда Костромской гарбалтай эбэртэ бодо малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри улам үргэнөөр ябуулагдахаар хараалагдана.

Шэнэ газарнуудта һуралсалай байшангууд, студентнүүдэй хамтын байра, профессорнууд болон багшанарай байха гэрнүүд, мастерской, гараж, клуб, поликлиникэнүүд баригдаха юм.

Һурагшад ажалай дүршэл олоно

Яруунын аймагай Үльдэргын дунда һургуулида (директорынь нүхэр Ц. Н. Номтоев) «Победа», «Коммунизм», Карл Марксын, Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхидой үхибүүд һурадаг. Тэдэнние эрдэм номдо һургахаһаа гадна, ажал хүдэлмэридэ дүршэл дадалтай болгохо тушаа асуудал һургуулиин хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн, үхибүүдэй совет, звенонууд бии болгоһон юм.

Нёдондо жэл колхоздо хүдэлхэдөө үхибүүд ажалда абьяастай бэрхэеэ түрүүшын үдэрһөө харуулаа бэлэй. Һургуулиинхидай ажалые эндэхид зүбөөрөөл магтадаг болонхой.

Жэшээнь, нооһо хайшалагшадай звенонууд «Коммунизм», «Победа», Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта эдэбхитэй эршэмтэйгээр хүдэлжэ, нёдондо зун 1826 хони хайшалһан байна. Һурагшад Зина Будажанаева, Янжима Пунцыкова, Женя Содномова гэгшэд хүн бүхэнэй 511—526 хони хайшалһан юм.

Һаалишад, хажуурш ад, прицепщик үхибүүдые нэгэдүүлһэн, үйлэдбэриин звенонууд эдэ колхозуудта зундаа хүдэлхэ зуураа, 12182 ажалта үдэр олоо. Һурагшад Гаризев, Албашеев, Баендуев гэгшэд бэрхээр хүдэлжэ, хүнэй 500—600 ажалта үдэр хүрэтэр олодог байгаа. 9-дэхи классай басагад М. Цыренжапова, М. Батуева гэгшэд «Коммунизм» колхоздо һаалишад боложо, зунай һаралнуудай хугасаада үнеэн бүриһөө тус тустаа 1250 шахуу литр һү һаагаа һэн.

Хонишодто туһалдаг һурагшадай коллектив багшанарайнгаа ударидалга доро нилээд ажал хээ. Отарануудта 53 кубометр түлеэ зөөгөө, малшадай байрануудые хоёр дахин, сагаадаа, үдэр үдэрэй газетэ, журнал хонишодто уншадаг һэн.

Багшанарай коллектив нүхэд Ц. Н. Номтоев, Д. П. Пунцыков түрүүтэй һурагшадые ажалда дүршэлтэй болгохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг.

Һурагшад богонихон болзор соо һургуулидаа спортивна талмай түхеэрээ. Энэ ажалайнгаа түлөө Үльдэргын һургуули 3000 түхэриг гүрэнэй шанда хүртэһэн байна. Абаһан мүнгөөр элдэб спортивна хэрэгсэл, хубсаһа хунар худалдажа абаха хэрэгтэ гаргашалаа.

Һурагшад, түрэлхид 1958—1959 оной һуралсалай жэлдэ хүрэхөөр түлеэ бэлдэжэ абанхай.

Урда жэлнүүдһээ эхилжэ, Үльдэргын дунда һургуулида элдэб кружок хүдэлдэг. Тэдэнэй тоодо дархашуулай, гар уралалгын, шатарай кружогууд оролсоно.

Колхозуудта хүдэлхэ механизаторнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ һургуули ехэ анхарал хандуулаа. Трактористын кружогые хүтэлэгшэ залуу багша Павел Николаевич Морозов оролдосотойгоор хүдэлжэ, энэ жэлдэ 20 хүниие тракторист нэрэзэргэтэй болгоһон байна. Энэнь угаа ехэ удхашанартай.

Үльдэргын дунда һургуули политехническэ һуралсал һайжаруулха, колхозтой нягта холбоо барисаатай байха талаар нилээд ехэ амжалта түйлажа, эхилһэн хэрэгээ улам эршэтэйгээр ябуулһаар.

П. Павлов.

Советскэ Улаан Хэрээһэнэй 40 жэлэй ойдо

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд арад түмэнөө элүүр энхэ байлгаха зорилго эмнэлгын эмхи зургаануудай урда табинхай. Энэ хэрэгтэ советскэ медицинын хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта олониитэ ажалшаднайшье эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй.

Манай орон дотор Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй хэдэн мянган гэшүүд арад зоной ариг сэбэр, бэе мэндэ байха, элдэб үбшэниие зайсуулха хэрэгтэ нилээдхэн үүргэ дүүргэлсэнэ.

Заиграйн аймагай Хандагатайн врачебнэ участогай медицинын хүдэлмэрилэгшэд үргэн зоной дунда санитарно-эмнэлгын ехэхэн ажал ябуулжа байнхай. Гансахан 1957 ондо тэдэнэр 146 лекци, медицинскэ темээр олон хөөрэлдөө хээ. Эдэ бүхы хэмжээ-ябуулга модо бэлэдхэлшэдэй хамтын байра, амбулатори, клуб гэхэ мэтэ газарнуудаар эмхидхэгдэдэг юм.

Санитарно-эмнэлгын, мүн халдабарита үбшэнһөө һэргылхэ хэмжээнүүдые абахын тула, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд 27 санпост, тэрэ тоодо 11-ыень колхозуудта, 16-ень леспромхозуудта бии болгоо.

Хандагатайн леспромхозой түмэр харгын санпостые даагша Зоя Васильевна Вставская, заһабарилгын мастерскойн—Наталия Васильевна Киреева, Горхоной фельдшерскэ пунктын—Нина Афанасьевна Лисицкая, мүн шпалозаводой санпостынхид ажал хүдэлмэреэ эдэбхитэйгээр ябуулна.

Санпостнуудай мэдэлдэ зохидоор түхеэрэгдэһэн аптекэнүүд хүдэлдэг. Сандружинынхид: Евдокия Вставская, Ольга Табункина, Анна Кукарева, Полина Козлова, Валя Петрова, Вера Худугуева, Валентина Калашникова болон бусад ехэ юумэ хэжэ байнхай. Хандагатайн участогай ажалшадай дунда сандружинынхид тон хүндэтэй, суутай болоо. Тэдэнэр үбшэлһэн хүнүүдэй гэртэнь сэхэ ошожо, һайнаар эмнэдэг, тэдэнэртэ зохидоор хандадаг заншалтай.

Тэндэхи врачебнэ участогай эдэбхитэй нүхэд Советскэ Улаан Хэрээһэнэй зорилго болон ажал-ябуулга тухай ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг байна.

Хандагатайн участогай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө туһалагшадые — санитарна эдэбхитэдые бэлэдхэн һургана. Фельдшерскэ пунктнуудые даагшад врачебнэ участогта ерэжэ, санитарна эдэбхитэдэй ажал хүдэлмэритэй танилсана. Больницые даагша врач Нина Степановна Протасова санитарна эдэбхитэдэй ажалые хүтэлдэг юм.

Сэлэнгын аймагай Селендумын врачебнэ участогайхид баһал барагаар ажаллажа байдаг. Тэдэнэр 1957 ондо санитарно-эмнэлгын хүдэлмэри ябуулдаг 28 эдэбхитэдые һургаа. Сэлэнгын участково больницынхид ГСО, БГСО-гэй программаар һургуулиинхидта ном заадаг.

Улаан Хэрээһэнэй комитедүүдэй, эхин организацинуудай санитарна эдэбхидтэеэ ямар хүдэлмэри ябуулһыень гэршэлхэлээр, нимэрхүү жэшээ олон.

Гэхэ зуура, городто, хүдөөдэ ариг сэбэрэй хүдэлмэри хүсэд ябуулжа шададаггүй, тэрэниие һайжаруулха гэжэ бододоггүй комитедүүд мүн лэ бии.

Советскэ Улаан Хэрээһэнэй 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Ленинградай Улаан Хэрээһэнэй эмхиин эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшад Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй бүхы гэшүүдтэ ариг сэбэрые хаа хаанагүй үргэнөөр сахихые уряалан хандаба. Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд санитарно-эмнэлгын пропаганда промышленна предприяти, транспорт, һургуули, эмхи зургаан, совхоз, город болон тосхонуудта эршэмтэйгээр ябуулха ёһотой гэжэ тэрэ уряа соо тэмдэглэгдээ.

Ленинградайхидые манай республикын Улаан Хэрээһэнэй бүхы эмхинүүд нэгэн дуугаар дэмжэг лэ. Тэдэнэр арад зоной элүүр энхэ байхын тула хүндэтэй хэрэг эхилээ бшуу. Тиимэ ушарһаа, олониитые бүлгэмдөө оруулан жагсаахые Улаан Хэрээһэнэй комитедүүд нангин уялгамнай гэжэ тоолохо ёһотой.

Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй гэшүүд, ариг сэбэрые сахиха ажалай эдэбхитэд! Советскэ Улаан Хэрээһэнэй ажал-ябуулга болон тэдэнэй зорилгонуудые арад ниитэдэ ойлгуулан, 40 жэлэйнгээ ойн баярые шэнэ шэнэ амжалтаар угтая.

С. Коварская, Улаан Хэрээһэнэй республиканска комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

КРИТИКЭ. БИБЛИОГРАФИ

„Алтан гадаһан“

...бүүдэй абари зан, тэдэнэй ...ааша тухай хөөрэһэн 20-ёод ...зай суглуулбари үнгэрэгшэ ...һүүл багта хэблэгдэн гараа ...нэ суглуулбари ахамад зо...одой нэгэн — Жамьян Бал...боной бэшэһэн «Алтан гада...гэжэ ном болоно. Нүхэр Бал...бон «Таба», «Алханын нюу...» болон бусад хэдэн расска...ехэшье багашье уншагшадта ...танил болонхой. Тиимэһээ, ...уншагшад «Алтан гадаһыень» ...эйгөөр хүлеэн абаа ёһотой.

...луулбари соо ороһон расска...үүгэдэй ажабайдалда боло...ушарнуудһаа абтанхай. «Дүү...«Дулма», «Сасуутан», «Ха...«Бээлэй», «Хоёр минута» гэ...э рассказууд һонирхолтой.

...мар» гэжэ рассказ хараад ...Баяр нүхэр тухайдань нэгэ һу...н үгөөр хэлэгдэнэ. Тэрэ хоёр ...тын хани нүхэд байгаа ха. ...һургуулиин наадан дээрэ ...й дуу дуулахада хүн бүхэн ...ташажа, айхабтараар магта...рээнһээ хойшо Баярынь ган...убилшоо. Нүхэрөөшье тоо...рэйнгээ даабари дүүргэхээ ... Багшынгаа асуудалда: «Сү...болоогүй, дуунай репетицэдэ ...,—гэжэ харюусаба. Нүхэ...ехээр гайхаад, отрядайнгаа ...да хөөрэбэд. «Баярай хамар ..., хамарыень аргалха» гэ...дурадхал вожатань оруулба. ...э ехээр магтуулхадаа, за...үн хамараа ургаһадаг бай...-гээд Баярай нүхэр хүбүүн ...өө дүүргэнэ. Хэрбээ уншаг...дунда һайзгай зан гаргадаг ...гаа һаа, энэ рассказ уншаад, ...а ургаха гээшэ юун бэ гэжэ ...ошье болохо. Иигэжэ уран...о эдир уншагшадтаяа үнэн сэхэ ябадал тухай («Бээлэй»), саг гээшые зүбөөр хэрэглэхэ («Хоёр минута»), эрхэдэг зангые буруушааһан (37 нюур) «Табхарай алдуу», хэшээл дээрээ ойлгоһон юумээе ажабайдалдаа хэрэглэхэ тухай («Алтан гадаһан», 63-дахи нюур) гэхэ мэтэ хөөрэлдөө хэнэ.

Гэбэшье «Алтан гадаһан» соогуур горьтойхон дутагдал дайралдана. «Парта» (10-дахи нюур) гэжэ рассказ юунэй тулада бэшэгдэһэн рассказ бэ? Удхыень тобшоор хэлэбэл, иимэл даа: нэгэ бишыхан басаган һургуулида оробо. Багшань тэрээниие хуушан партада һуулгаа. Басаган голон татаашье һаа, тэрэл партадаа һууба. Үзэгтэ ороод байхадаа, үнөөхи партынгаа оёорто «Дулма Думаева, 1932» гэжэ һиилээтэй байхыень харажархиба. Энэ парта эхынь нэгэдэхи класста һурадаг байхадаа, һууһан парта гэжэ тэрэ мэдэбэ. Заахан басаган эжынгээ нэрын хойно өөрынгөө нэрэ бэшээд, «1955 он» гэжэ тэмдэглэбэ. Хэшээжэ хайрлыт! Һургуулида ороһон үдэрһөө эхилээд, хамтын зөөридэ гамтайгаар хандаха шухала гэжэ үхибүүдтэ заадаг бэшэ гүбди? Тиимэ хадань, уранзохёол соо партаяа һиилэлгэ, эреэлэлгые һайшаааха гээшэмнай буруул даа.

«Памятник» (54-дэхи нюур) гэжэ рассказ темээрээ яһала бараг аад, мүн лэ һайн зохёол боложо шадаагүй. Гол дутагдалынь юуб гэхэдэ, хүүгэдэй сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэжэ бирахагүй, юрэнхы хөөрөөн болоно.

Уранзохёолшо заримдаа уншагшадайнгаа наһые, ухаан бодолойнь хүгжэлтын шатые хараада абанагүй ха гэжэ һанамаар. Тэрэнэй геройнууд хүүгэдһээ даншье сэсэнээр дуугардаг, бодомжолдог, байна. Мүн авторайшье зарим сухарилта бишыхан уншагшадай эрилтэһээ холо үлүү гарашана. Хооһон зэмэ тохонгүй, жэшээ абаад харуулая. «Доктор» (26-дахи нюур) гэжэ яһала һонирхолтой рассказ соо Зоя басаган доктор боложо наадаад, нохой миисгэй хоёроо «аргалжа», тархи, хүлыень марляар уяжархина. Һүүлдэнь үбгэн эсэгэдээ ерэжэ: ...«Баабай, танаа аргалхам: һахалтнай хара болохо, толгойтнай һалганахаа болихо... Гүйжэ харайжа ябадаг болохот»,— гэнэ. Тиихэдэнь үбгэжөөл ашаяа ехээр энхэрнэ. Теэд, автор: «Дамба баабайн нюдэнһөө гэнтэ уһан дуһалшаба. (?) Тиихэдээ үйдхар гашуудал түрөө бэшэ, харин баярлаһан байгаа: Зоягын далитай жэгүүртэй хүсэл бодол үбгэн баабайн сэдьхэл зүрхэ хүдэлгөө ха юм» гэһэн тобшолол хэнэ. «Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа» гэжэ манай арадай хэлсэдэгэй ёһоор, совет хүүгэд һайн һайхан бодолдо абтаха, һайн һайханаар наадаха ёһотой ха юм даа. Элитэ советскэ багша А. С. Макаренко үхибүүдэй ажабайдалда нааданай ямар үүргэ дүүргэдэг тухай иигэжэ хэлээ һэн: «Үхибүүн нааданда хэр зэргэ ханалгатайб, тэрээндэл адляар хожомынь ажалладаг болохо юм». Энэ талаараа «Доктор» гэжэ рассказ һайн аад лэ, гансал тобшололынь бирагүй байна. Иимэ ушарнууд юун дээрэһээ болоноб гэбэл, автор эдир уншагшадтаяа ойлгохоор хэлэн дээрэнь хөөрэлдэжэ биранагүй ха. Энэнь бүришье һаа гэмшэлтэй болоно.

Зарим рассказ соонь даншье орёо сасуулбаринууд дайралдана. «Эндэ сэсэглээд байһан үлир мойһоной дундуур наадажа ябаһан үхибүүдэй һанал бодол, анхилма һайхан сагаан сэсэгүүд дээрэһээ ниидэһэн эрбээхэйнүүд мэтэ (?), тэрэ онгосо тээшэ татагдашана» (55-дахи нюур). Үгышье һаа: «...Тамхияал татана. Утаанинь орбогор сагаан һахал соогуурнь, Онгоной шугы соогуур төөришэһэн манан шэнги (?) бөөгнэрнэ» (56-дахи нюур). Иимэрхүү сасуулбаринууд «Памятник» гэжэ рассказ соогуур дабталдана. Үхибүүдэй рассказуудта элдэб уран арга хэрэглэхэгүй гэнэ бэшэбди, харин тэдэниие хэрэглэхэдээ ехэл нарилжа, һуури байрыень оложо табиха хэрэгтэй бшуу. Мүн үхибүүдтэ зорюулжа бэшэхэдээ, «багашуулай», шалшарантаһан хэлэн дээрэ бэшэхэ бэшэ юм ааб даа. Иимэ зохёолнууд уран аад лэ, ойлгосотой хэлээр бэшэгдэхэ ёһотой. Хүүгэдтэ зорюулжа бэшэхэдээ, абтаһан үгэ хэрэглэлгые үгы болоторнь хизаарлаха шухала. «Чемодан», «проволоко» (27-дохи нюур) гэхын орондо «хайрсаг», «шабын түмэр» гээд хэлээ һаа, дээрэ байха бэлэй. Уранзурааша Д. Дамбаевай рассказ бүхэндэ тааруулжа зураһан зурагууд үнэншэмэ зохидоор хэгдэнхэй.

Иимэ дутагдалнуудтайшье һаа, «Алтан гадаһан» гэжэ суглуулбари хүүгэдэй номой фонддо нилээд ехэ нэмэри болохоор байна.

Ц. Дондокова-Номын.

Мархайн аша Тархай

Айраггүй архиншад

Хүндэтэ Тархай!

Архи гэхэдэ — «алеэ наашань!», ажал гэхэдэ — «ү татай!» гэдэг болоод, колхознигой нэрые хухалдаг «айраггүй архиншад, ажалгүй зайгуулнууд» тухай Танда дуулгангүй арга болёод байна. Эдэ хэд юуд гээшэб гэхэдэ, Закаменай аймагай «Коммунизмын зам» колхозой дарамта боложо эхилһэн Доржо Ринчинов, Аграфена Авдеева гэгшэд болоно.

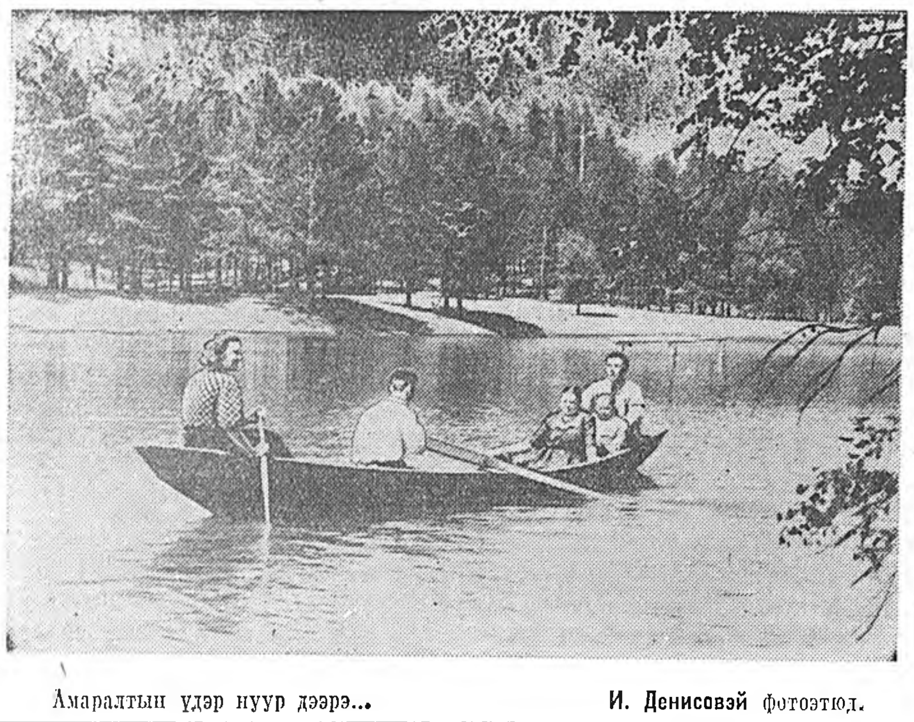
Эдэнэр колхоздоо хургаар үлгэхэ ажал хэдэггүй, хэгты гэхэдэ харааjархёод, зайгуултажа ябадаг хүнүүд юм. Али алиниинье ажалшад юм һэн гэдэг. Ринчинов гээшэнь МТФ-е даажа энээнһээ урда тээ яһалал һайн байтараа гэм хээд, сүүдлүүлжэ ошоһон аад, 1957 ондо бусажа ерэһэнһээ хойшо архи намнаад, ажал хэжэ үгэнэгүй. Авдеева тугалшаншье ябаад үзэһэн байха. Теэд мүнөө «орёо морин эжэлээ олохо» гэгшын удхатай, эдэ хоёр архидаха, зайгуултаха талаараа эжэлшэнхэй юм. «Һула табигдаһан һур, дэмы табигдаһан дээһэн» шэнги болоһон эдэ хоёрые заһажа, зүб һайн харгыдань оруулжа яашье ядашоод байнабди.

Нүхэр Тархай архиншадые атирашатар, зайгуулнуудые занһирашатар шүүмжэлэн, арюун замдань оруулжа шададаг, «эрхыдээ эмтэй, долёобортоо домтой» хүн бшуут. Тиимэ һэн туладаа эдэ хоёрые өөрынгөө булан соо няд гэмэ шанга аар шүүмжэлыт. Имагтал тиигэбэлтнай тэдэнэр одооошье мангараа таран таража, һанаа орожо, һаруул замда гарахал байха.

Т. Тумуров.

«Айраггүй архиншад, ажалгүй зайгуулнууд».

Амаралтын үдэр нуур дээрэ... И. Денисовэй фотоэтюд.

Эдир аяншад

Урин дулаан боложо, пионернүүд, һурагшад түрэл нютагаа шэнжэлхэ зорилгоор аяншалгада гарана. Һаяхан Курумканай аймагай Аллын долоон жэлэй һургуулиин һурагшад 1,5 — 2 километр үндэр Секретарь, Бууралтаар гэжэ хадануудай орьёл оройдо гаража, Улаан тугуудые мандуулба.

Түрүүшын аяншадай бусажа ерэһэнэй удаа хоёрдохи бүлэг һурагшад Алла гэжэ уула өөдэ аяншалгада гараа. Һурагшад аян замда ябаха зуураа, байгаалиин һонирхолтой зүйлнүүдые, ан гүрөөлнүүдые, хүдэри (бэдээхэй), хэрмэ гэхэ мэтые хараһан байгаа. Мүн бугын томо гэгшын (92 сантиметр) олон һалаатай эбэр, элдэб янзын үнгэтэ шулуунуудые олоһон байна. Аяншад Алла гэжэ аршаанай температура хэмжэжэ, 75 градус халуунтай гэжэ мэдэбэд.

Һургуулиин пионерскэ дружина Р. О. Орбодиевагай хүтэлбэри доро «Зэрлиг ангуудай» булан эмхидхэжэ, элдэб экспонадуудые суглуулха гэжэ хэлсэбэ.

Зунайнгаа амаралтын үедэ һурагшад Баргажан голой эхин болохо Боолон-Түмэр гэжэ нуурые шэнжэлэн үзэхөө 200 километрын аяншалгада гарахаар түхеэржэ байна.

В. Бубеева.

1958 ОНОЙ ХАБАР

(Фенологой тэмдэглэл)

Үбэлынь хүйтэн байжа, хабарынь ута, шэмэрүүн һалхитай байба. Республикын ехэнхи газар дайда дээрэ үбэлдөө агаарай температура дунда зэргээр 18—22, Баргажанай голдо, мүн республикын хойто аймаг — Баунтада 23—25 градус хүйтэн байгаа.

Мартын түрүүшын үдэрнүүдтэ дулааржа эхилээд, хахад һара соо үргэлжэлөө.

Тиихэдэ саһан хайлажа эхилээд, поли дээгүүр газар харлаһан байна. Урда болон түб аймагуудай гол мүрэнүүдые үгсэжэ, бургааһан гүлгэлжэ, дауриин эреэн шаазгай үзэгдөөһэн. Мартын хоёрдохи арбан хоногой эсэсээр саһан сооходлоо. Тииһээр байтар дахяад хүйтэрһэнэй удаа мартын эсэсээр дулаан үдэрнүүд тогтоо бэлэй. Энэ үедэ республикын урда зүгэй нютагуудта (Зэдэ голой эхиндэ) газар 6—10 сантиметр гэдэжэ, хабарай тарилгын урдахи хүдэлмэри эхилээ.

Апрель һарада, илангаяа түрүүшын хахадтань тогтууригүй хагсуу үдэрнүүд болоо. Энэ һарын эхиндэ, мүн һүүл багта республикын бүхы аймагуудта ехэ саһан ороо. Тиигэжэ апрель һарада урда жэлнүүдэйхиһээ һураггүй ехэ шииг нойтон ороһон байха юм. Дунда зэргээр абаад үзэхэдэ, һарын туршада Кяхтада—52 миллиметр, Мухаршэбэртэ, Петропавловкада — 39—40, Кудара, Цакир, Бичура, Кабанскда—23—27, Улан-Удэ, Сэлэнгэ, Юрөө, Хори, Сосново-Озерскдо 10—17 миллиметр шииг нойтон ороо.

Апрелиин хоёрдохи арбан хоногой эхеэр агаарай температура нуль градусһаа дээшэлжэ дулаарха тээшээ тэгүүлээ. Тиин үсөөхэн үдэрнүүдтэ дулаан 5 градусһаа дээшэлһэн байха юм. Энэ үедэ урда зүгэй аймагуудта ургы сэсэглэжэ, гол горхон зайрлаа. Ута хабарай болобошье һаань, апрелиин тэн багаар республикын колхозууд тарилгын хүдэлмэридэ жэгдэрэн ороо.

Май һара игаабаритай дулаан үдэрнүүдээр эхилээ. Ургы сэсэг хаа хаанагүй һагсайлдан һалбараа, ногоон түргөөр бултайжа эхилээ. Энэ һарын арбаадаар эрид дулааржа, республикын бүхы газар дайдада урин дулаанай ёһотой түхэл шэнжэ ороо. Тиигэбэшье, энэ хабар нёдондонойхиһоо 4—5 хоногоор хожомдонги.

И. Котов.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Франциин Национальна суглаанда

ПАРИЖ, майн 20. (ТАСС). Алжир тушаа хэмжээ абаха онсо түлөөлэлгэ олгохо тухай хуулиин проектые Национальна суглаанай үзэмжэдэ правительство табиба. Энэ асуудалаар үгэ хэлэлгын эхилхын урда тээ Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Пфлимлен иигэжэ мэдүүлээ. «Французска нэгэдэлһээ Алжирые правительство гаргуулхагүй». Алжирай буһалгаашадта эсэргүү байлдаа шангадхахын тулада Алжиртахи командованиин мэдэлдэ шэнэ сэрэгүүдые, буу зэбсэг нэмэжэ эльгээхые правительство бэлэдхэжэ байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Алжиртахи байдалай хайшаашье болохонь үшөө мэдэхээр бэшэ байна гэжэ Пфлимлен заагаа. Алжиртахи французска колонизаторнуудай һанамжануудые зарим этэгээдүүд «үймөө» эмхидхэхын тулада хэрэглэһэн байна. Үймөө хэгшэд өөһэдынгөө һанаашалгануудһаа үшөөл арсаагүй байһаар гэжэ тэрэ хэлэһэн байна.

Гэхэтэй хамта, колонизаторнуудай түсэбүүдые дэмжэһэн Алжиртахи французска армиин хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулгые сагааруулха гэжэ Пфлимлен оролдоһон байна. Арми, тусхайлбал, генерал Салан «гурим тогтоожо байна», ойрын үдэрнүүдтэ «ёһо гуримые хүсэдөөр һэргээхэ» бүхы хэмжээнүүд абтаха юм гэжэ Пфлимлен хэлэбэ.

Францидахи байдал тухай тогтохо зуураа, Парижда, провинцинуудта хүсэд гурим тогтоогдоо гэжэ Пфлимлен хэлээ. «Гүрэнэй нэрэ хүндэтэй, тогтууритай байха» ябадал хангахые эригшэдэй һанамжые тэрэ зүбшөөһэн байна. «Засагай газарай зүгһөө абтаһан хэмжээнүүдые һайнаар гүйсэдхэдэг болохын» тулада конституциие хубилгаха тухай дурадхал правительство Национальна суглаанай үзэмжэдэ табиха гэжэ тэрэ хэлээ.

Пфлимленэй һүүлээр үгэ хэлэлгэ эхилээ.

ПАРИЖ, майн 20. (ТАСС). Алжир тушаа хэмжээ абаха онсо түлөөлэлгэ правительствода олгохо тухай асуудалаар үгэ хэлэлгын болоходо баруунай үзэл баримталдаг бүлэгүүдэй түлөөлэгшэд правительствые шүүмжэлээ.

«Республиканска ёһо гуримые хүндэлдэг болохо» ябадал хангахын тулада үймөө үүдхэгшэдтэ эсэргүү хэмжээнүүдые правительство абажа байна гэжэ дотоодын хэрэгүүдэй министр Жюль Мок харюусаа. Баруунай үзэл баримталдаг депутадууд министрын үгэ хэлэхэдэнь һаад ушаруулаа. Тиихэдэ зүүнэй тала баридаг, хайшаашье бэшэ депутадуудай олонхинь министрын хэлэһэн үгые альга ташан һайшаагаа.

Баруунай үзэл баримталдаг үшөө хоёр депутат Мондон, Изорни гэгшэд Алжирта үймөө эмхидхэгшэдые үмөөржэ үгэ хэлээ. Генерал Саланда правительство онсо түлөөлэлгэ олгохо ёһотой гэжэ Изорни эрилтэ хэһэн байна.

Республиканска байгуулалтые хамгаалжа, зүүнэй үзэл баримталдаг партинуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлээ. Коммунистнууд правительствые дэмжэнэ гэжэ компартиин парламентска группын түлөөлэгшэ Жак Дюкло мэдүүлбэ. Коммунистнууд депутадууд правительствода онсо түлөөлэлгэ олгохын түлөө дуугаа үгэхэ, юуб гэхэдэ, энэ хадаа мүнөөнэй эрхэ байдалда республикын түлөө дуугаа үгэһэн ябадал болохо байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Алжиртахи үймөөшэдые дэмжэжэ Д. Голлиин хэлэһэн үгые Министрнүүдэй Соведэй урдын түрүүлэгшэ радикал Мендес-Франс буруушааһан байна. Правительствын түлөө дуугаа үгэхэдөө депутадууд правительствынгаа хуулита байһые баталха байна гэжэ Мендес-Франс хэлээ. Правительство үймөөшэдтэ эсэргүү шанга хэмжээ абаха ёһотой гэһэн һанамжа дурадхал тэрэ оруулһан байна. Сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэдтэ тэдэнэй уялга болон нэрэ хүндэ тухай урда тээнь үзэгдөөгүй шангаар һануулха шухала гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Правительствые дэмжэнэбди гэжэ социалистнууд, МРП гэжэ католическа партиин гэшүүд, правительственна коалицида ородог бусад бүлэгүүдэй түлөөлэгшэд мэдүүлһэн байна.

Удаань Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Пфлимленэй түгэсхэлэй үгэ хэлэһэнэй һүүлээр голосовани болоо. Алжирта хэмжээ абахын тулада правительствода онсо түлөөлэлгэ олгохо тухай хуулиин проектые һайшаажа 475 депутат голосовалаа, 100 депутат арсажа голосовалһан байна.

Энэ хуулиин проект Республикын Соведтэ зүбшэн хэлсэхын тулада дамжуулан үгтэхэ юм.

Италида һунгалта болохонь ойртобо

РИМ, майн 20. (ТАСС). Италиин городууд болон тосхонуудта һунгалтын урда тээхи митингнүүд боложо байнхай. Италиин Коммунистическэ партиин генеральна секретариин орлогшо Луиджи Лонго Анконадо үгэ хэлэхэдээ иигэжэ мэдүүлээ. Христианско-демократическа парти Италиие империализмын, атлантическа бүлэгэй политикатай оройлдуулба. Промышленна болон газар эзэмдэгшэдэй томо монополинууд атлантическа бүлэгтэй «һаналаа нэгэдэнги» байха ёһотойбди гэлдэдэг. Юуб гэхэдэ, энэ «һанал нэгэдэлгэнь» өөһэдынгөө булюу һайн байдалые, мүн политическэ засагаа хамгаалхадань тэдэндэ туһална бшуу. Италиин шажан эрхилэгшэдэй хүтэлбэрилэгшэд шанга засаг тогтоожо, эрхэ сүлөөгүй байдал тогтоохые, бусад бүхы политическэ хүсэнүүдые һуларуулхые, тиигээд Италиин бүхы экономическа болон социальна ажабайдалые американска империализмын, Италиин монополинуудай мэдэлдэ оруулхы эрмэлзэнэ.

Имагтал бүхы демократическэ хүсэнүүд бата нэгэдэл туйлаа байхадаа энэ аюул зайсуулжа шадаха гэжэ Лонго хэлээ.

Коммунистическэ партиин секретариадай гэшүүн Джорджо Амендола Палермодо үгэ хэлэхэдээ иигэжэ заагаа. Христианско-демократическа парти засагаа гартаа барижа байхын тулада һунгалтын һүүлээр эгээн лэ хархис хүсэнүүдтэй — монархистнууд болон фашистнуудтай харилсаа холбоо тогтоохоор бэлэн байна. Тиимэһээ иимэ ушар эрхэ сүлөөдэ, эб на[…] рамдалда, демократида аюул т[…] хёолдуулна. Эдэ түсэбүүдыень т[…] һалдуулхын тулада бүхы дем[…] кратическа, арадай хүсэнүүдэй [...] та нэгэдэл шухала гэжэ Амендо[…] онсолон тэмдэглээ. Кунео гор[…] хадаа немецко-итальянска фашистска сэрэгүүдтэ эсэргүүгээр партизануудай хэдэг тэмсэлэй центрнүүдэй нэгэн байһан юм. «Итальянска социальна хүдэлөөн» гэжэ фашистска организациин түлөөлэгшэ, урдын фашистска генерал Баттист гэгши[…] үсэгэлдэр үгэ хэлэхэ гэхэдэнь […] дэхи хүн зон тэрэнииень тала[…] дуулһан байна. Городой хүн зон[…] ябуулгые зорюута байгуулагда[…] комитет хүтэлбэрилһэн байха [...] Энэ комитет коммунистическэ, социалистическэ, социал-демократическа, христианско-демократическа партинуудай түлөөлэгшэдһөө [...] ридэнхэй. Фашистска генерал[…] үгэ хэлэхэ гэхэдэнь Кунео городой хүн зон хашхараа шууяа гаргаа[…] тэрэниие гутаһан фруктнуудаар шэдэһэн байха юм. Тэрэ полициинхидэй хамгаалбашье, гэр [...] орожо хэдэн час соо хоргодон[…] ха баатай болоо. Юуб гэхэдэ, тэр[…] ниие хүн зон гэрһээнь гаргаа[…] Орой болоһон хойно фашистск[…] генерал полициин харуул д[…] ябажа, городһоо зугадан ошоо.

Британска аралнууд дээрэ а[…]рикын ракетнэ зэбсэгэй базануу[…] байгуулхые Англиин правитель[…] үгэ дууламгайгаар зүбшөөгөө. (газетэнүүдһээ).

Британска аралнууд дээрэхи рак[…] установко.

ТАСС-эй фотохрони[…]

Ливандахи байдал

БЕЙРУТ, майн 21. (ТАСС). Ливанай дотоодын политическэ байдал шанга зангаараа. Ороной ниислэл хото Бейрудтэ бүгэдэниитын забастовко болоһоор. Городой олон эмхи зургаанууд, магазинууд, кинотеатрнууд хаагданхай. Үнгэрэгшэ һуни Бейрудтэ бомбонуудай тэһэрхэнь дуулдаа. Городой гол ехэ талмайнуудай нэгэн дээрэ томо бомбо тэһэрһэн байна. Алуулһан, шархатаһан хүнүүд бии. Бейрудэй үйлсэнүүдтэ правительствын сэрэгүүд харуул харадаг зангаараа.

Ливанай хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, восстани хэгшэд ороной олохон районуудта булюу байдалтай байһан зандаа. Триполи городто восстани хэгшэдэй отрядуудай, «аюулгүйе сахиха хүсэнүүд» гэдэгэй хоорондо зэбсэгтэ тулалдаанууд боложол байнхай. Триполиһоо абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор город соо һүүлшын шанга байлдаанай болоходо хэдэн зуун хүн алуулһан, шархатаһан байна. Городой хэрэм соо восстани хэгшэдэй гол хүсэнүүд байдаг юм. Энэ хэрэмые правительствын сэрэгүүдэй эзэлэн абаха гэһэн һэдэлгые восстани хэгшэд мүнөөдэр гэдэргэнь сухарюулба. «Национально-социальна парти» гэжэ өөһэдыгөө нэрлэдэг фашистска организациин отрядууд энэ город соо усадхагдаһан байха юм. Эдэ отрядууд правительствын сэрэгүүдтэй хамтадаа ябуулга хэдэг, нютагай хүн зониие аладаг, хюдадаг байһан юм.

Ливанай урдын премьер-министр Рашид Кераме Триполи городтохи арадай хүдэлөөе толгойлдог байна. Правительствын сэрэгүүдэй олон байбашье, восстани хэгшэд город соо булюу байдалтай зандаа гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Ливанай урда талын нютагуудта 1.000 хүнһөө бүридэһэн восстани хэгшэдэй отряд хэдэн һуурин газарнуудые эзэлээ. Мардж-Уюн городой муниципалитедэй байшанда, жандармериин управленидэ восстани хэгшэд добтолһон байна. Ливанай мүнөөнэй правительствын баруун оронуудай тала хараһан хараа бодолые буруушаажа Тир, Саида, Бинт-Джебель, Наватие болон Ливанай бусад городуудта забастовконууд, демонстрацинууд болобо.

Ороной хойто талада Шуф гэжэ хадалиг газартай нютагта восстани хэгшэд урда мэтэ булюу байдалтай байһаар. Эндэ «аюулгүйе сахиха хүсэнүүдэй», восстани хэгшэдэй отрядуудай хоорондо шанга тулалдаанууд болоно.

НЬЮ-ЙОРК, майн 21. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын дамжуулһанай ёһоор восстани хэһэн хүн зониие дарахын тулада Ливанай правительство олон сэрэгүүдые гаргаа. Эдэ сэрэгүүдынь бронетранспортёрнуудаар, 88 миллиметр калибртай миномёдуудаар, Америкэдэ бүтээгдэһэн үхэр буунуудаар хангагданхай.

БЕЙРУТ, майн 21. (ТАСС). Арадай восстани дараха хэрэгтэнь Ливанай правительствода туһалхын тулада Ирагай правительство буу зэбсэгүүдые эльгээгээ гэжэ «Аль-Кифах» газетэ мэдээсэнэ.

НЬЮ-ЙОРК, майн 21. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор Ливанай патриодуудта эсэргүү тэмсэл хэхын тулада США хүнгэн танкнуудые, тэрэшэлэн противогазууд болон нюдэнһөө нёлбоһо гүйлгэдэг газ Ливанда эльгээхэнь.

КАИР, майн 21. (ТАСС). «Аш-Шааб» газетэ иигэжэ мэдээсэнэ. Эрхэ сүлөөгэй болон бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ байһан Ливанай арадые дэмжэһэн хүдэлөөн Иорданида улам үргэдэжэ байнхай. «Өөрынгөө эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байһан Ливанай арадай тэмсэл бүхы араб Зүүн зүгтэ империализмын агентнуудта, тэдэндэ туһалагшадта эсэргүүгээр хэгдэһэн тэмсэл мүн» гэһэн бэшэгтэй хуудаһануудые Иорданиин патриодууд тараана гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

МОНГОЛОЙ УЛАА ШЭРЭЛГЭ, МАРКАНУУД ТУХАЙ

Мүнөө сагта өөһэдын саарһан мүнгэ гаргадаггүй орон байхагүй ёһотой. Зүгөөр, бүри эртэ урда сагта, арбан гурбадахи зуун жэлэй үедэ монголшууд тэрэ үедэ дэлхэй дээрэ анха түрүүн айхабтар ехэ газар дээрэ саарһан мүнгэ тараажа байһыень үсөөхэн синологууд, ёһотойгоор монгол угсагаатанай түүхэ шэнжэлэгшэд мэдэдэг юм. Тиихэ үедэ монгол гүрэнэй бүхы газар дайда дээрэ саарһан мүнгэн хэрэглэгдэдэг байгаа.

Тэрэ үедэ дэлхэй дээрэ орой мэдэгдээ, үзэгдөөгүй юумэн юун байгааб гэхэдэ, Монголой гүрэндэ улаагай албан гээшэ айхабтар һайнаар табигданхай байһан юм. Монголшуудай түүхэ шэнжэлдэг Польшын эрдэмтэ Котвичын хэлэһэнэй ёһоор, тэрэ үедэ Монголдо эмхидхэгдэһэн хэлхеэ холбооe Европа, Азиин заха хизаар бүхэндэ аргагүйгөөр һонирходог байгаа. Монголой эртэ урдын улаагай элдэб нэрэнүүд олон арадуудай хэлэ бэшэгые баяжуулаа.

Монголдо улаагай харилсаае хайшан гэжэ эмхидхэдэг байһан тухай мэдээсэлнүүд 1240 оной «Монголшуудай нюуса бэшэг» соо, Юань үеын Монголой хуулинууд соо (XIII—XIV зуун жэлнүүд) болон бусад һүүлэй үеын түүхын хуудаһанууд соо бэшэгдэһэн байдаг. Петер Ольбрихтын «XIII—XIV зуун жэлнүүдэй үедэ монголнуудай эзэмдэлгын үедэ Хитадай улаа тухай» гэжэ зохёол дотор һонирхолтой зүйлнүүд олон.

Монголой улаагаар нилээд ябаһан, аша туһыень мэдэһэн Венециин суута аяншан Марка Поло энэ ороной улаагай алба тухай, тэрэнэй эмхидхэл тухай иигэжэ хөөрэһэн байдаг:

«Энэ харгы хаана ошоһон бэ гэжэ замууд, замуудай уулзуур бүхэн дээрэ бэшээтэй байдаг. Энээнииень хүн бүхэн мэдэдэг юм. Агууехэ хаанай (Хубилай хаан тухай хэлэгдэнэ.—Р.) захиралтатай ябаһан хүн Хаанбалагһаа алишье харгыгаар гараа һаа, 25 миль ябаад, тэдэнэйхеэр емб, манайхяар морин станцида хүрэдэг. Тиимэ станци бүхэн дээрэ хаанай захиралтаар ябагшадай буужа байха ехэшье, сэбэр һайханшье гэр байдаг юм. Зоной буужа байдаг тэрэ гэртэ гоё һайханаар угалзатуулжа шэмэглэн гоёоһон торгон хүнжэлтэй орон,—хаашуулай буужа байхаар хэрэгтэй бүхы юумэн хуу тэндэ бии.

Станци бүхэндэ агууехэ хаанай захиралтаар 400 морин байдаг юм. Агуехэ хаанай ямар нэгэн хүниие алишье зүг тээшэ эльгээгээ һаань, һаадгүйгөөр ябаха мори станци бүхэн дээрэ бэлэн байлгагдадаг заншалтай. Аймагуудай хоорондохи ехэ харгынууд дээрэ 20 миль, заримдаа 30 миль болоод иимэ станцинууд байха юм; станци бүхэн дээрэ 300—400 морин бэлэн байдаг, эндэ ябагшадай бууха гэрнүүд бии».

Тэрэ үеын феодальна Европодо монголшуудай улаагай иимээр табигданхай байһаниинь үльгэр мэтээр һанагдадаг байгаа. Тиихэдэ феодалнуудайшье шулуугаар баригдаһан ордонуудай шиигтэй харанхы ехэ ехэ таһалганууд нилээд юумэ хараһан үзэһэн Марка Полын гайхажа бэшээшэ улаагай станцинуудта хүрэхэгүй байгаа.

Аргун хаан Персиһээ Франциин ноён һайхан Филиппtэ маша яаралтай бэшэг эльгээһэн гэдэг. Тэрэ үедэ Монголой улаагаар үдэтэ бэшэг гэдэг айхабтар түргэнөөр ябадаг байһан юм. Дэлхэй дээрэ ямаршье орондо бэшэг тиимэ түргэнөөр ябадаггүй байгаа. Тиимэ үдэтэ бэшэгые улаашад моридые һэлгээд нэгэшье тогтолтогүйгөөр үдэр, һүнигүй абажа ябадаг байгаа.

Албан газарай бэшэгүүд дээрэ маркын орондо тэрэ эмхи зургаанайнь «тэмдэг» табигдадаг байгаа. Зүгөөр, «тэмдэг» гэжэ үгэ «марка» гэһэн үгэтэй удхань адли ха. Яаралтайгаар ошохо бэшэгүүдэй дүрбэн булангууд дээрэ мориной туруун зурагдадаг, «оодороор» гэжэ бэшээтэй байдаг байгаа. Тиимэ бэшэгүүд тон түрүүн илгагдажа ябуулагдадаг байба. Тон яаралтайгаар ябуулагдаха бэшэгүүд дээрэ шубуунай үдэ гү, али ниидэжэ ябаһан шубуун зурагдажа, «ниидэлээр» гэжэ бэшэгдэдэг байһан. Тэрэ тэмдэг тон яаралтай гэжэ тайлбарилна. Иимэ тэмдэгүүдтэй бэшэгүүдые улаашад бэе бэедээ дамжуулалсан, тогтолто торолтогүй, үдэр һүнигүй абаад ябадаг байба.

Урда сагта маркын орондо эмхи зургаануудай тусхай тамгын бэшэгэй углууда табигдадаг дээрэһээ революциин урда тээ Монголдо марка гээшые мэдэдэггүй байһан юм.

Тиигээд 1924 ондол Арадай засаг почтын тусхай марконуудые хэблэн гаргадаг болоһон байна. Түрүүшын 7 марка Шанхайда Коммершел пресс гэжэ номой хэблэлээр гаргагдаа һэн. Тэрэ үедэ Үргын типографи оло янзын үнгэтэйгөөр саарһа үшөө хэблэдэггүй байгаа. Монголой түрүүшын марканууд дээрэ арад зоной дунда үнинэй мэдээжэ болоһон «Элдэб-очир» гэжэ дабхасаһан сахилгаанай тэмдэг зурагданхай байдаг. Тэрэ тэмдэг сахилгаан түргэн, бата бэхи, нугаршагүй эрмэлзэлгэтэй гэһэн удхатай. Тиин тэдэ марканууд гадаадын эзэмдэгшэдые, доторой урбагшадые бута сохижо, илалта түгэсөөр мандаһан Арадай революциин һүлдэ тэмдэг болоһон байна. Энэ «Элдэб-очир» гэжэ онсо шэнжэтэй, һайхан зураг Монголой хэлхеэ холбоошодой тэмдэгынь болоһоншуу удхатай.

Тэдэнэй һүүлдэ соёмбо зураһан—Монгол Арадай эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдалай һүлдэ тэмдэг зураһан марканууд гараа һэн. Энэ марка уран зурааша Марзан Шараб зуража, Монголпрессын Улан-Баторай типолитофсетпечатьда 1926—1927 онуудта хэблэгдэһэн байха юм.

Тэрэнэй һүүлдэ гараһан монгол марканууд Советскэ Союзда, Хитадай Арадай Республикада хэблэгдэжэ байгаа. Тиигээд һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн марка Улан-Баторай типографида хэблэгдээ.

Советскэ Союзда, Монголой Арадай Республикада һүүлэй үедэ хэблэгдэһэн монгол марканууд зурагуудайнгаа талаар яһала олон янзын юм. Тэдээн дээрэ Монголой байгаалиин гоё һайхан газарнууд, жэшээлхэдэ, сэнхир хүхэ уһатай Хүбсүгэл нуур дээрэ хабарай үзэгдэл,—эртэ урда сагта манай Хойто Монголой гоё һайхан байгаалитай газарта һуужа байһан турогуудай Коксукол гэжэ нэрлэһэниинь мүнөө болотор үлэнхэй,—Баруун Монголдохи Отхон Хайрхан гэжэ мүнхэ саһата уулын орой, талын дунда ябаһан тэмээн хамбы гэхэ мэтэ харуулагдаһан байдаг.

Зарим марканууд дээрэ Сүхэ Баатарай, Чойбалсанай, Ленинэй дүрэнүүд, МНР-эй гүрэнэй герб, туг зурагданхай. Тэдэнэй олонхидынь уран зохидоор зурагдаһан байдаг.

Ойн үдэрнүүдтэ зорюулжа гаргагдаһан Монголой марканууд Монгол Арадай Республикын түүхэдэ ороһон алдарта үдэрнүүдтэ — арадай засагай ойн жэлнүүдтэ, орон соогуурнай ото гараһан ехэ харгын нээлгэдэ, бусад мартагдашагүй түүхэтэ үдэрнүүдтэ зорюулагданхай.

Өөһэдын марконуудтай болоходоо орон доторнай марка суглуулагшад олошорно. Мүн ондоо оронуудай марка суглуулагшад манай маркануудые ехээр һонирхожо байдаг.

Профессор, д-р. **Ринчен.**
(**«Монголын сонин»** газетэһээ абтаба).

МЭДЭЭСЭЛ

Бурят-Монголой соёлые шэнжэ[…]хэ эрдэм ухаанай институдай […] дэмтэдэй Соведэй заседани […] оной майн 23-да боложо, тү[…] шэнжэлхэ эрдэмэй кандидат Е[…] Залкиндын «Росситай Бурят-Мон[…]голой һайн дураараа нэгэдэ[…] гэһэн элидхэлые зүбшэн хэлсэ[…] байна. Соёлые шэнжэлхэ эрдэ[…] ухаанай институдай научна библио[…]текын зал соо 15 часта засед[…] нээгдэхэ. (Кировэй үйлсын 27-[…] гэр).

Энэ заседанида дуратайшуу[…] хабаадалсахада болоно.

НИИК-ын дирекци[…]

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ[…]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35.14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00736. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак.